

BUITEN

12^e JAARGANG N°. 6.

ZATERDAG 9 FEBRUARI 1918.

Foto Smit.

BIJ DE KAPEL VAN ISSELT.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

JACK DE ZANGER, DOOR HUBERT FOOTNER (17) . . .	BLZ. 62
MAORI-KUNST, DOOR JOH. F. SNELLEMAN, GEÏLL. . .	BLZ. 64—69
IN HET TEEKEN DES TIJDS, DOOR A. B.	BLZ. 66
DE LANGUEDOC'SCHE SCHORPIOEN (SLOT), DOOR J. H. FABRE, VERTAALD DOOR G. H. PRINSEN GEERLIGS . . .	68
DE KAPEL VAN ISSELT, DOOR MR. W. P. A. SMIT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 61, 70—71
WILDE DIEREN DIE IK GEKEND HEB, DOOR E. THOMPSON SETON (6)	BLZ. 71
TWEE VRIENDEN, ILLUSTRATIE	72

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 25 cts.

JACK DE ZANGER.

EEN GESCHIEDENIS UIT HET HOOG NOORDEN VAN CANADA,
(17) DOOR HUBERT FOOTNER.

JACK had instructies achtergelaten dat hij om drie uur gewekt moest worden. Op dit uur was het reeds klaar dag. Bij Vassall's aanraking kwam hij slaapdrongen overeind, en liep zonder iets te zien op en neer, tot hij den slaap had afgeschud. Hij ging naar den oeverrand om eens te verkennen, terwijl Vassall vlak bij hem bleef. Er begon nu een betere verstandhouding tusschen beiden te ontstaan. Vassall gaf absoluut niet voor dat hij Jack vergeven had, omdat deze hem de genegenheid van Linda ontroofd had, naar hij dacht, doch hij deed zijn best om zijn aandeel van den gemeenschappelijken last te dragen.

In het koele zuivere morgenlicht spreidde zich een heerlijk panorama van rivier, eilandjes en heuvels voor hen uit.

„Ik ga naar dat gindsche eiland,” zeide Jack, het aanwijzend. „In die hoop aandrijfsel daar op de zandbank ligt droog hout genoeg voor een dozijn vloten.”

„Maar hoe kom je daar?” vroeg Vassall.

„Door er heen te zwemmen,” zeide Jack.

„Dan ga ik mee.”

Jack keek met verbazing naar den tengeren, bleeken stadsmeneer. „Jij!” zeide hij, met een niet zeer vleierende intonatie.

„Ja, natuurlijk. Ik ben niet van plan jou alles alleen te laten doen,” zei Vassall, de wenkbrauwen fronsend. „Ik kan zwemmen. Het is een van de weinige dingen die ik ken, die hier van pas komen.”

„Zoo'n heel zware tocht is het trouwens niet,” zeide Jack. „De stroom brengt er ons vanzelf heen. Ik zal den bijl op een paar stokken meesleepen. Maar het water is ijskoud.”

„Als jij dat kunt uithouden, kan ik het ook,” zeide Vassall koppig.

Jack keek hem aan met een zweem van goedkeuring. „Kom dan maar mee, dan zullen we eerst wat gaan eten,” zeide hij achteloos.

Zij wekten Baldwin om de laatste wacht te betrekken, en begonnen hun maal te doen met de koude eetwaren die Humpy Jull voor hen had achtergelaten. Voor hen lagen de andere mannen nog te slapen, een vreemd gezicht, die drie mannen, zooals zij daar in hun dekens gewikkeld in het koude morgenlicht op een rij lagen, Gouverneur, halfbloed en kok, zonder eenige merkbare kenteekenen.

Onder het eten gaf Jack instructies aan Ferrie. „Roep Humpy om vijf uur, en zeg hem dat hij wat voortmaakt met het ontbijt. Zoo gauw Vassall en ik het vlot in elkaar hebben, zullen we naar dezen kant oversteken, maar de stroom zal ons zoowat een derde

van een mijl meevoeren. Als jullie met eten klaar bent, pak dan in en kom naar den rivierkant. Je zult over de steenen naar de eerste groote uitstekende punt aan dezen kant moeten loopen. Bald Point noemen ze het, omdat er drie halfverbrande boomen op staan. Laat geen tijd verloren gaan, omdat we tegen achten op weg moeten zijn, als we tenminste Fort Cheever tegen donker willen halen.”

Alleen gekleed in een hemd klauterden Jack en Vassall den steilen oever af naar den waterkant. Vassall keek huiverend naar het rondkolkende groene water.

„Bindt je mocassins om je hals,” zeide Jack. „Hou je andere spullen aan. Als we aan 't werk zijn, drogen ze gauw genoeg. Zwem recht vooruit naar het midden van de rivier. De stroom brengt je dan naar de punt van de zandbank daarginds.”

Het water greep hen aan met ijskoude vingers die al de lucht uit hun longen persten. Vassall zette zijn tanden op elkaar, en zwom Jack achterna. Toen ze eindelijk landden, waren ze beiden blauw en verkleumd, en Jack dwong Vassall met hem de zandbank op en neer te loopen totdat het bloed in hun aderen weder wat sneller begon te stroomen. Toen vielen ze aan op de verwarde massa aangedreven hout.

Acht witgeblakerde stammen, zoo zwaar als ze ze maar konden loskrijgen en naar den waterkant rollen, vormden de waterverplaatsing van het vlot. Jack hakte ze alle even lang, en bond ze aan elkaar met zijn touw. Over deze stammen legden zij verscheidene dwarsbalken en over deze dwarsbalken een vloer van lichte paaltjes, terwijl het geheel stevig aan elkaar vastgesjord werd. Een en ander werd aangevuld met twee ruw bewerkte lange riemen, en een paar ingekeepte dollen om ze in te leggen. Ze werden in hun werkzaamheden sterk belemmerd door het gemis van een drillboor, hamer en spijkers, en het resultaat van hun arbeid was dan ook meer bruikbaar dan afgewerkt. Ze hadden vier uren van zwaren arbeid noodig om het zoover te brengen. „Zoo zal 't het wel uithouden, als we tenminste nergens tegen oploopen,” zeide Jack eindelijk.

Zij staken van wal, terwijl ieder een riem hanteerde, en zoo roeiden zij het vlot terug naar den wal vanwaar zij gekomen waren. Zij sloegen het nauwkeurig gade, niet weinig trotsch op hun werk. Al was het dan ook niet volmaakt, het dreef tenminste hoog en droog; en zij het dan ook traag, het luisterde naar de riemen. Hun gemeenschappelijk gevoel maakte dat zij voor het oogenblik bepaald vriendschappelijk tegenover elkaar voelden. Het kleine troepje stond hen reeds op de steenen te wachten met het kleine beetje bagage. Beduchtheid werkt vlugger dan de lichamelijke zintuigen. Voor hij nog zien kon wat er aan de hand was, voelde Jack reeds dat er iets gebeurd was, en hij werd overvallen door een groote ongerustheid. Terwijl hij en Vassall naar den kant roeiden, nam hij het wachtende troepje op den wal scherp op. Hij telde en toen werd het hem duidelijk. Er stonden er slechts vijf, inplaats van zes!

„Waar is Jean Paul?” riep hij.

De menschen aan den wal keken elkaar ongerust aan. Er volgde geen antwoord voor het vlot op de steenen aan den grond liep. Toen richtte Sir Bryson zich in zijn volle lengte, (die niet groot was) op, en blies zijn wangen op.

„Hij vroeg mij permissie om achter te blijven om naar den armen Garrod te zoeken,” zeide hij op zijn schutterigste manier. „En ik vond het 't beste om zijn verzoek in te willigen.”

Jack's gezicht betrok. Een oogenblik lang kon zij zijn oogen niet gelooven. Toen werd hij langzamerhand bleek en hard. Dus dit was zijn belooning omdat hij zijn krachten wijdde aan hun dienst! Dus dit was het waartegen hij te kampen had: ongeloflijke zelfgenoegzaamheid en dwaasheid! Hij was meer verbolgen dan hij nog ooit in zijn leven geweest was. Hij was veel te woedend om iets te zeggen. Hij stapte aan wal, en liep van hen weg, met zich zelven worstelende.

Sir Bryson schreed op en neer en pufte, zóó dat iedereen het goed kon zien. Niettemin was zijn innerlijke bezorgdheid maar al te duidelijk. Niemand nam notitie van hem. Ze keken vol vrees naar den dreigenden rug van Jack.

Hij kwam terug met een bleek, strak gelaat. „Sir Bryson,” zeide hij op een toon, die trilde van heimelijke verachting, „over me zelven wil ik niet praten. Maar toch wil ik zeggen dat ik u duidelijk heb laten zien, dat de halfbloed niet te vertrouwen is en het niet goed met Garrod voor heeft. Deze menschen waren er getuige van. En als hij hem nu van kant maakt, dan draagt u de verantwoordelijkheid.”

Niettegenstaande al zijn gewichtigdoenerij begon Sir Bryson er nu toch uit te zien als een verschrikten, kleinen jongen.

Linda hilde van kwaadheid en angst. „Dat heb ik hem ook al gezegd,” zei zij, „maar hij wilde naar mij niet luisteren.”

Bang voor een nieuwe uitbarsting, legde Kate haar hand op Linda's arm om haar terug te houden.

„Hier hebt u uw vlot,” ging Jack voort. „'t Eenige wat u te doen hebt is er op te gaan zitten en 't midden van de rivier te houden, dan is u voor 't donker aan Fort Cheever. Nadat u den halfbloed hebt laten gaan, is het minste wat u doen kunt, mij permissie geven om hem in de gaten te houden.”

Hier kwamen allen tegen op, zelfs Kate en Vassall, op wie hij eenigszins meende te kunnen rekenen. Allen praatten verward en verschrikt door elkaar. „Wat zouden we zonder jou moeten beginnen? Wij kennen de rivier niet, en wij weten ook niet hoe we met een vlot moeten omgaan,” enz. Boven alle anderen uit

hoorde men Sir Bryson's stem, bevend van angst en kwaadheid: „Wat, zou je ons hier in den steek willen laten?”

De uitdrukking „in den steek laten” deed Jack het bloed naar het hoofd stijgen. „Niks van dat alles,” zeide hij. „Ik vroeg u verlof. Ik laat u niet in den steek. Ga aan boord, jullie allemaal, geef de bagage door.”

Zij haastten zich op den toon waarop hij dit zeide, en hadden erg veel weg van schapen. Jack duwde het vlot af met een geweldigen duw met zijn rug, waarbij hij tot aan zijn dijen het water inliep. Na aan boord geklauterd te zijn, nam hij een riem op, en bracht het vlot op stroom; Sir Bryson en de anderen wierpen ongeruste zijdelingsche blikken op zijn harde, verbitterde gelaat. Er is iets bijzonder angstwekkends in rechtmatige woede, die zich in een sterke borst opsluit. De toeschouwer is dan geneigd het hoofd te bukken en zich af te vragen waar de slag zal neerkomen.

HOOFDSTUK XIV.

BERENVLEESCH EN BESSEN.

Jack roeide het vlot naar het midden van de rivier, en, na den riem te hebben ingenomen, ging hij aan het einde van het vlot zitten, met zijn rug naar hen toegekeerd. De anderen zaten of lagen in allerlei ongemakkelijke houdingen op de palen. Sir Bryson, die tot den vorigen dag misschien in geen dertig jaar verplicht was geweest in de oorspronkelijk voor den mensch bestemde zittende houding te zitten, voelde het onwaardige er diep van.

Aller zenuwen waren min of meer in de war. Linda, die met angstige oogen naar den onheilspellenden rug van Jack zat te kijken, vond haar vader's kinderachtige klachten ondragelijk.

„Wat wilt u eigenlijk?” barstte zij los. „Een clubfauteuil, misschien? Stel u toch niet zoo mal aan, vader!”

Sir Bryson blies zich weder op en snoof. „Zoo behoort je niet tegen je vader te spreken. Belinda! Omdat je mij beroofd ziet van mijn uiterlijke en zichtbare waardigheids-teekenen, is dat nog geen reden voor jou om den eerbied die je mij verschuldigd bent, te vergeten. Ik sta werkelijk verbaasd over je!”

Linda mompelde een nogal krachtig en weinig vleidend antwoord. Geen der anderen lette er op. Sir Bryson, die misschien voelde dat een magistraal air weinig samen te rijmen was met zijn verwarde haar en houding met gekruiste beenen, probeerde het nu eens over een anderen boeg, n. l. door medelijden op te wekken.

„Mijn voeten gaan slapen,” zeide hij klagelijk.

Jack, die dit hoorde, werd weder herinnerd aan de overeenkomst tusschen vader en dochter. „U hoeft niet stil te blijven zitten,” zeide hij over zijn schouder. „U kunt rond loopen, als u er maar voor zorgt, niet allemaal tegelijk aan één kant te komen.”

Sir Bryson, die voor geen geld ter wereld van zijn grief wilde afstand doen, bleef dramatisch zitten lijden.

Vassall's hoofd werd zwaar. Na zich uitgestrekt en een poos verlangend naar Linda te hebben liggen kijken, viel hij eindelijk in slaap. Humpy Jull, op den boeg, — als men bij een vlot tenminste van een boeg kan spreken — maakte een vischlijn van een gebogen speld en een riempje van een mocassin, deed er een stukje spek aan, en vischte uren achtereen, met het vaste vertrouwen van een kind op een goede vangst. Eindelijk ontmoedigd, viel ook hij naast Vassall in slaap.

Zoo ging de morgen voorbij. Aan zichzelf overgelaten, draaide het vlot al maar rond in den kolkenden stroom, en onophoudelijk ontvouwde zich een weergaloos panorama voor dengeen, die de moeite nam er naar te kijken. De rivier stroomde voort door haar ontzaglijken trechter in de prairie, omzoomd door een steeds wisselend vergezicht van hooft heuvels. Aan den zuidkant waren de heuvels voor het grootste gedeelte met bosschen begroeid, terwijl aan den noordkant, waar de zon den geheelen dag op brandde, de steile hellingen kaal waren, en het weelderig gras lichte, fluweelachtige plekken vormde, die in de dalen weder donkerder werden, en op de kopjes met goud getint waren. Het geheel vormde één heerlijke symphonie, waarin iedere toon in den ladder van groen vertegenwoordigd was, van de sombere naaldbomen af tot het melkachtige smaragd van de rivier en het groen van het zonnige gras en het fijne populierenloover.

Kate Worsley was de eenige van allen die er naar keek, en die er voldoende vergoeding in scheen te vinden voor het ongerief den geheelen dag op palen te moeten zitten. Haar kalme oogen waren op de heuvels gericht met den blik van iemand die iets in zich opneemt om te onthouden.

Nu en dan ontstond er een kortstondige opwindning bij het zien van een beer, die stond te wroeten tusschen de wortels der jonge populieren; huiselijke grappige dieren met hun onbeholpen manieren, en hun uitdrukking van schijnbare scherpsinnigheid. Iets wilds, dat nog in onze borst van beschaafde menschen huist, reageert altijd op het zien van een wild wezen dat in zijn eigen omgeving is. Doch daar er geen tijd was om aan wal te gaan ingeval van een treffer, werd er geen schot gedaan.

Eenmaal, op het midden van den dag, landden zij lang genoeg, dat Jack een haard van platte steenen kon maken op het vlot, en deze met klei bedekken. Toen, na wat droog hout bijeen geegaard te hebben, staken zij weder van wal, en Humpy maakte vuur aan en kookte zijn potje onder het voortdrijven. Na de

lunch was Jack's woede niet langer intens genoeg om aldoor koppig voor zich uit te kunnen zitten staren. Hij was sedert dien morgen drie uur in het geweer, en tegen wil en dank begon hij te knikkebollen. Vassall bood aan wacht te houden terwijl hij sliep.

„Er valt niets te doen zolang het vlot midden in den stroom blijft,” zeide Jack. „Als het naar den eenen kant drijft, moet je me roepen.”

Hij strekte zich uit, en niettegenstaande zijn harde ligplaats, viel hij onmiddellijk in slaap. Linda sloeg hem gade, terwijl het huilen haar nader stond dan het lachen. Sedert zij op weg waren gegaan, had hij niets tegen haar gezegd, en had even weinig notitie van haar genomen alsof zij niet bestond. Zij keek met een opstandig gelaat naar de anderen. Als zij er niet bij waren, bedacht zij, zou zijn krulkeop nu misschien in haar schoot rusten. Nog een uur kroop langzaam voorbij. Uit medelijden met Sir Bryson, die hoe langer hoe prikkelbaarder werd, stelde Kate Worsley een partijje bridge voor. Haar voorstel werd gretig aangenomen. Er werd een trui als kleed uitgespreid; Sir Bryson, Kate, Baldwin Ferrie en Vassall hurkten er om heen, en de kaarten werden gegeven.

„Stel je toch eens voor!” riep Vassall uit, terwijl hij rondkeek. „Dit is anders dan een spelletje in de boekerij in het Paleis van den gouverneur, hè?”

„En de spelers zien er ook anders uit,” merkte Kate glimlachend op.

„Ik voel het als hoogst pijnlijk,” zeide Sir Bryson, bijna tot tranen geroerd. „Ik heb altijd veel waarde gehecht aan het uiterlijke. Misschien is het een zwakheid van me, maar zoo ben ik nu eenmaal.”

„We zitten allemaal in hetzelfde schuitje... vlot, bedoel ik,” zeide Mevrouw Worsley opgewekt. „Zie mij dan eens!”

„Ik maak sans à tout,” zeide Baldwin Ferrie.

Toen Linda de anderen bezig zag, ging zij wat dichterbij Jack zitten, en ging even later zóó liggen, dat zij zijn gezicht, dat warm en kalm was in den slaap, en de wimpers, die op zijn wangen rustten, de fijne neusvleugels, en de flinke, smalle lippen kon gadeslaan. Als hij slechts met zijn mond had opengeslapen, of gesnoorkt had, dan had dit misschien de betoovering waaronder zij rustte, verbroken, en zou er veel kwaad vermeden zijn. Ongelukkigerwijs deed hij niets van dit alles; en of dit niet genoeg was, glimlachte hij even in zijn slaap als een slapend kind, en veranderde met een zucht van verlichting van houding. Het gezicht van haar sterken jongen in zijn hulpeloosheid deed het meisje sterk aan. Toen hij zich bewoog, begon haar hart hevig te bonzen, en haar bloed klopte van schrik tot in haar vinger-toppen.

Gedurende al dien tijd werd er slechts zeer matig wacht gehouden. Humpy Jull was weder in slaap gevallen. Op zulk een reis scheen wachthouden eigenlijk overbodig. Wel is waar waren zij kleine riffen gepasseerd en stukken oneffen water waar de snelle stroom aan den walkant hinderpalen scheen te ontmoeten, doch midden in den stroom was alles tot nu toe gladjes gegaan. Het vlot werd midden in den vaargeul meegevoerd.

Eens, toen het Vassall's beurt was om „blinde” te zijn, stond hij op om zijn beenen eens een beetje te strekken, en om zich heen te kijken. Een eindje vooruit zag hij dat de onveranderlijke met aarde bedekte heuvelhelling onderbroken werd door een uitstekende rots aan weerskanten. Deze rotslaag scheen de rivier over te steken, want in het midden stak een ruw rots-eilandje boven het water uit.

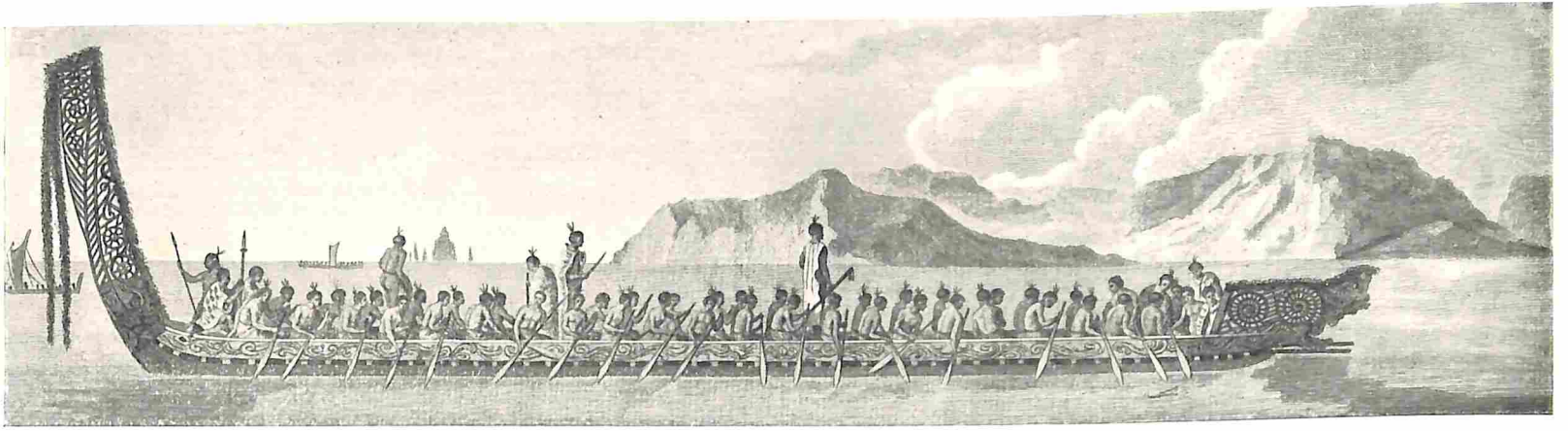
Vassall ging met zichzelf te rade aan welken kant zij met het vlot moesten passeeren. Voor een vlotter beteekent „het midden van de rivier” natuurlijk de hoofdstrooming. Doch Vassall was geen vlotter, en hij bemerkte niet dat de groote massa water naar links en om dien kant van het eilandje afging. Het kanaal aan de rechterzijde strekte zich recht voor hen uit, breed en schijnbaar effen en Vassall leek dit het midden van den stroom toe. Als hij het vlot slechts met rust had gelaten, zou de stroom het vanzelf wel links gevoerd hebben, doch hij stak een riem uit, en trok het naar de andere zijde. Hij vond het niet noodig Jack te wekken.

Er werd opnieuw gegeven, en hij keerde tot zijn spel terug. Het was een spelletje waar hij al zijn aandacht bij noodig had, en ook de andere drie spelers zagen niets voor dat de „laatste trek” gedaan was. Toen eerst werden zij zich er van bewust, dat er vóór hen uit het luide druischen van water klonk. Zij hadden dit geluid al wel eerder gehoord tegen de rotsen die zij voorbij kwamen. Toen Vassall opkeek, zag hij een heel eind vooruit enkel iets als een vlek, die zich dwars over de rivier strekte. Toen hij de volgende maal wederom keek, zag hij hier en daar donkere plekken tusschen het eiland en den wal.

Het gedruisch werd luider. Eindelijk stond hij op, en toen hij stond kreeg hij plotseling het dreigende wit in het oog. Het was een rif, dat zich over de volle breedte der rivier uitstreekte. De donkere plekken waren rotsen die slechts door een paar duim water bedekt waren.

Een oogenblik lang keek Vassall er versuft naar. De anderen waren hun kaarten aan het rangeeren zonder zich van eenig gevaar bewust te zijn. Vóór Vassall Jack kon wekken, drong het doffe loeien van het water over de rots tot het bewustzijn van den slaper door, en hij sprong op.

(Wordt vervolgd).

MAORI-KUNST. OORLOGSPRAUW DER MAORIS. (AFB. 1).

Naar de afbeelding in James Cook's door I. D. Pasteur in het Nederlandsch vertaalde werk: „Reize rondom de wereld”.

MAORI-KUNST.

DE Maori wonen op Nieuw-Zeeland. Nieuw-Zeeland, ja dat is heel ver; de twee eilanden, het noorder en het zuider, liggen ten zuid-oosten van Australië, en van Londen over Rio de Janeiro en langs Kaap Hoorn naar Wellington, in het zuiden van het noorder-eiland, is 42 dagen zeereis; van Londen over Kaapstad en langs de Kerguelen 45 dagen. Men kan ook met de Java-Australië-lijn van de Paketvaart gaan en dan duurt de overtocht van Batavia over Port Moresby naar Sydney 34 dagen, waarbij nog 4 dagen komen voor de reis van Sydney naar Auckland, dat in het noorden van het noorder-eiland ligt. Dit zijn cijfers uit gewone tijden; in de tijden van nu, die ongewoon zijn in hooge mate, komt men soms heelemaal niet aan zijn doelpunt.

Wanneer de Maori op Nieuw-Zeeland gekomen zijn is niet met juistheid bekend; stellig niet met een van deze lijnen. Bij hen bestaat een niet zeer preciese overlevering betreffende hun trekken door den archipel en hunne aankomst op het eiland, zes eeuwen geleden; de meest beteekenende tocht over de groote zee van Kiwa, de meest bekende heke, zou omstreeks 1350 hebben plaats gehad. Dat de Maori van een der andere Polynesische eilandengroepen gekomen zijn, lijdt geen twijfel; met de Sandwich-eilanders hebben zij eenige overeenkomst, ook met de Tonganeezen, en van de Tonga-groep loopt een zeestroom op Nieuw-Zeeland aan. In de overlevering zijn nog bewaard de namen der prauwen, de Mata-atua, de Tainui, de Arawa e.a., en van hunne gezagvoerders, waarmede van Hawaiki, het land dat niet terug te vinden is, de Maori de reis deden tijdens de groote heke naar Nieuw-Zeeland.

MAORI-KUNST.

TROPEE VAN ALLERLEI MAORI-VOORWERPEN. (AFB. 2).

Nieuw-Zeeland werd het eerst gezien en gedoopt door Abel Tasman in 1642; daarna is er, voor zoover men weet, geen Europeaan geweest vóór Cook in 1769. Beide eilanden zijn één van maaksel en uiterlijk, en staan in zee op hetzelfde voetstuk. Heerlijk schoon is dat uiterlijk, vol afwisseling het landschap, met zijn sneeuwbergen, gletschers, zijn werkende en werkloze vulkanen en zijn meren; de flora is niet rijk en de fauna, op de vogels na, evenmin; onder de laatsten zijn zonderlinge dieren, de kea, een vogel die tot de plant-etenden behoorde vóór de invoering der schapen en die daarna carnivoor is geworden; de kipvormige kiwi, zonder staart of vleugels en met vederen die op haren gelijk zijn; en de moa, een struisvogelachtig dier van drie meter hoogte, waarvan alleen nog de beentjes als overblijfselen uit vroegeren tijd aanwezig zijn, en een ei van 25 centimeters lengte.

Een fraai slag menschen, de Maori, maar de Samoanen en Tonganeezen zijn mooier. Groot en flink gebouwd, breed van borst maar wat kort van beenen; zij hebben regelmatige trekken, licht vooruitstekende wangbeenderen, een hoog voorhoofd en gegolfd haar. Er is veel verschil in uiterlijk, het gevolg waarschijnlijk van een vroegere vermenging met het een of andere Melanesische ras, dat zij op Nieuw-Zeeland vonden en waarvan zij de mannen opaten en de vrouwen bewaarden; vandaar, dat er door verschillende berichtgevers zoo uiteenlopend over het uiterlijk dezer menschen geschreven wordt. Het tatoeëren van het aangezicht geschiedt nergens zoo uitvoerig, met regelmatige figuren, uit sierlijk gebogen en gegroepede lijnen samengesteld; maar het gelaat krijgt door het insnijden van de huid langs al die lijnen een strakke, houten uitdrukking; de vrouwen doen zich alleen lippen en kin tatoeëren. Vroeger was deze pijnlijke versiering algemeen, en iemand die „iets” beteekende kon er niet buiten; maar het gebruik verloopt.

De bedoeling is in dit opstel iets te zeggen over de houtsnij-kunst dezer Maori, meer nog, om daarvan iets te laten zien. Het is een zuiver ornament wat zij maken, zij sieren hunne huizen, hun kano's en wapens met snijwerk; zij maken geen afbeeldingen van hun jachtbedrijf, noch voorstellingen van hunne vischvangst; dieren en planten vindt men maar zelden in hunne versieringen en soms is het de manaii, hagedis of slang, een slang met arendskop. En de mensch — hij komt er slecht af bij den Maori-beeldhouwer; een eenigszins menschelijke figuur, dat is het beste dat ervan te zeggen valt; moeilijk uit te maken of de mensch tot voorbeeld gestrekt heeft van de gedrochtelijke figuren die tegen de wanden der woningen en als omlijsting van deuren en vensters prijken. Van Java kennen we soortgelijke monsters, het banaspati-hoofd aan den ouden tempel, met horens en uitpuilende oogen, open mond en slagstanden; de raksjasa's met hunne dikke armen en beenen en het onmiddellijk op den romp rustend hoofd. Deze tempelwachters gelijken al evenveel op een mensch als onze heraldische leeuw, waarmede we wapens versieren, op een zoölogische.

Zeer conventioneel zijn de Maori in hunne kunst-uitingen; dat blijkt uit elk stuk ornament. Zij werken niet naar vaste modellen maar wel naar eenzelfde type, dat bij iederen stam terug te vinden is, min of meer tot volkomenheid gebracht naar gelang van de bedrevenheid des makers. Zeer sterk spreekt deze vasthoudendheid aan eenmaal oudtijds vastgestelde regels bij de siering van het huis; een afwijking daarvan werd beschouwd als een aitua, een slecht voorteken, dat dikwijls den dood van den houtsnijder ten gevolge had. Opmerkelijk is, dat de Maori het werkstuk waar het behoort, zoo spoedig de praktijk zulks gedooft. Zoo neemt hij ook het wapen in gebruik al is hij met de versiering daarvan pas begonnen: het komt wel voor, dat er nog jaren overheen gaan voor het gereed is, en men kan er zeker van zijn, dat in onze musea tal van werkstukken bewaard worden, versieringen van prauwen en houtsnijwerk van huizen die onvoltooid zijn. Met zulk een voorwerp in de hand zal men nooit kunnen zeggen: ziehier de eindterm van hetgeen deze menschen kunnen; want telkens zal men zich de vraag moeten herinneren: was het wel af?

Eerlijk is dit werk in hooge mate; het is gesneden hout en het wil niet anders zijn dan gesneden hout; bij den eersten oogopslag herkent men het; ook aan de fouten, fouten in de tekening, in het ontbreken van symmetrie ook waar naar evenmaat gestreefd werd. Onder de ornamenten, in dit opstel afgebeeld, vindt men er die oorspronkelijk met een mengsel van oker en haai-olie rood geverfd waren; bij vele is de houtkleur weer te voorschijn gekomen en de inwerking van regen en zonneschijn heeft de nerf van het hout blootgelegd. In den loop der tijden ging veel verloren; hout is in de open lucht een weinig duurzaam materiaal en het mooie werk aan het oude gelijk wordt op Nieuw-Zeeland niet meer gemaakt; het beste vindt men in de buurt van het Taupo-meer op het noorder-eiland en verder in onze musea waar — pourvu que Dieu leur prête vie — het Maori-werk 't nog langen tijd zal kunnen uithouden. Er zijn ook elders nog wel mooie overblijfsels uit den ouden tijd, zooals het pakhuis, pataka, dat van den afbraak eener groote oorlogs-prauw gebouwd is op den oever van het Papaitonga-meer; oorspronkelijk bevatte de pataka de eigendommen en ook den voorraad levensmiddelen van het stamhoofd. Stukken van een prauw in den grond geplant, gebruikt men ook om de herinnering levendig te houden aan een aanzienlijken overledene.

Maar zeer fraaie exemplaren zijn zeldzaam; sedert honderd jaar ongeveer zijn de beste stukken weggevoerd naar musea in Europa (Berlijn o. a. heeft zéér groote fragmenten), en het is dus geen wonder, dat de lokale inrichtingen van dien aard klagen dat er zoo weinig goeds meer over is, „but scanty remnants.” Dit ter waarschuwing van hen, die ijlings den oceaan wilden oversteken, om in het land zelf op te zoeken wat hier voortreffelijk is afgebeeld.

Eigenlijk al het inheemsche verdwijnt langzamerhand van deze twee eilanden, behalve de bergen en wat er verder spijkervast is. Ook planten en dieren; het Engelsche gras krijgt een steeds uitgebreider veld van verspreiding, een Noorweegsche rat verdrijft de inlandsche, onze huismusschen hebben er evenveel drukte als overal elders. De Maori zelf sterven allengs uit en zij zien dit in en spreken er over: „evenals de rat van den blanke onze rat heeft verdreven”, zeggen zij, „zijn vlieg onze vlieg, zijn klaver onze varens, zoo zullen ook de Maori het veld moeten ruimen voor de blanken.” Hier is een voorbeeld, dat de oorspronkelijke bevolking lijdt, eenvoudig door de aanwezigheid van vreemdelingen, die, nadat zij gewapenderhand hadden bezit genomen van den grond, haar wel niet feitelijk en met opzet kwaad gedaan hebben, maar zich evenzeer onthouden hebben haar goed te doen, te doen wat goed voor haar was. In King's Country ter oppervlakte van 2500 □ kilometer, op het noorder-eiland gelegen, ten westen van het Taupo-meer, zijn nog het langst bewaard gebleven de tradities der Maori, samen met hunne kleeding en fraai besneden woningen. Maar overigens! De beschaving is diep doorgedrongen in deze Britsche bezitting, zoodat de toerist alleen ver-af de bewoners ziet rondlopen in hun eigen dracht en — mits tegen betaling — de haka kan zien dansen door Nieuw-Zeelandse schone, eene voorstelling van de zeven hoofdzonden of een enkele daarvan. De groote steden aan de kust, met al hun gerieflijks, zijn uit niets ontstaan; de schapen die ingevoerd werden leveren jaarlijks millioenen guldens wol en worden daarna bevroren bij scheepsladingen naar Engeland gevoerd; van de konijnen die men er in een onbewaakt oogenblik heeft losgelaten, en die nu de schapen het gras voor de voeten wegvreten, worden jaarlijks millioenen huiden uitgevoerd; in de bosschen vindt men herten, reeën, hazen en verwilderde huiskatten, die evenmin tot de oorspronkelijke fauna van de eilanden behooren als de forellen, zalmen en varkens, de hoendersoorten en zangvogels. Dat alles gedijt uitstekend. De Maori niet: bij iedere telling blijkt hun aantal aanzienlijk geslonken.

Ziehier wat er omtrent de afbeeldingen valt op te merken: 2 is een tropee van velerlei voorwerpen, waaronder eenige niet goed zichtbare. Bovenaan hangt een kleedingstuk, huaki, geweven van de vezels van Phormium tenax, harakeke, en voorzien van een geornamenteerden rand, taniko; de weefkunst wordt onderwezen in een afzonderlijk huis, whare pora geheeten, en de inslag van links naar rechts door de schering gebracht. Op dit kleed hangt een houten masker, zooals bij de siering van een huis gebruikt en aangebracht wordt tegen de koruru, waar deze 't dak opsluitende planken samenkomen; links beneden hangt een dergelijk masker. Het middenvak wordt ingenomen door houtsnijwerk dat men aan de woningen vindt: middenin een pou-pou, links en rechts opgesloten door twee smallere deurposten, zooals zij ter weerszijden van de deur-opening staan; boven en onder het middenstuk twee dessus-de-porte, korupe geheeten. Men ziet hoe verwarrend de opstelling van voorwerpen in een tropee werkt. Het geheele middenvak wordt geflankeerd door slagwapens en pagaaien en door houten beelden, tekoteko, als tenants, bestemd om op het dak van een huis geplaatst te worden; van beide figuren zijn de koppen getatoeëerd. Beneden op den voorgrond een paar prauw-versieringen,

MAORI-KUNST.

GESNEDEN HUISWAND-GEDEELTEN (AFB. 3).

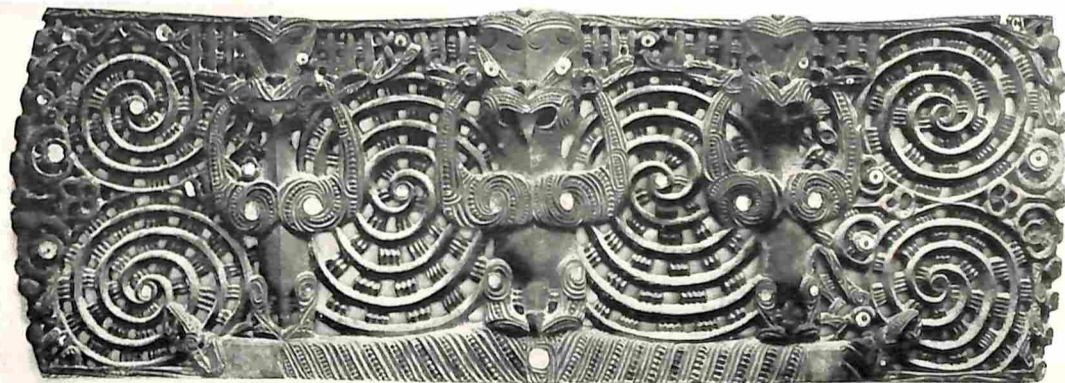
bestemd voor de voorstevens; de rechtsche is afzonderlijk, grooter en beter afgebeeld bij 6; de linksche behoort aan den voorstevens van een visschersprauw. Ten laatste moeten uit deze groep nog vermeld worden twee waterscheppers van toegevouwen en saamgebonden lontarpalmblad, *Borassus flabelliformis*, voorwerpen van groote geografische verspreiding, die sedert onheugelijken tijd in gebruik zijn en o. a. op Java nog tegenwoordig.

3. Geeft vier stukken gesneden hout te zien, deelen van den huiswand; de rijkgetatoeëerde figuur in het midden is ongetwijfeld een portret-beeld; ook op de deurkozijnen staan soms menschenfiguren die stamhoofden uit den ouden tijd moeten voorstellen.

4. Snijwerk, pare of korupe, boven de deur-opening, rustende op de deurposten, whakawai; de spiralen, pitau, komen in het Maori-ornament dikwijls voor; het geheele deurkozijn was soms gevat in een lijst van vederen; de deur, een schuifdeur, bestond vroeger uit een enkel stuk hout.

5 — 7 voorstevens van kano's; het gedeelte met de pitau-spiralen heet tau-roa; het meest vooruitstekende deel, waarin, bij 5 en 7, iets als een menschelijk figuur te herkennen valt, met armen, drievingerige handen (bij 5), beenen en een uitgestoken tong, noemt men tau ihu; bij 5, die ook, maar minder goed, tegenover bl. 44, pl. 1 no. 2 afgebeeld is bij Hamilton, 1) zit, tegen het snijwerk ruggelings geleund, een beeldje, huaki, dat de kano inkijkt; 6 geeft bijzonder fraai snijwerk te zien waarop de slang met arendskop ligt. Het was voornamelijk in het distrikt East Coast dat de oorlogs-prauwen gebouwd werden.

8 en 10 zijn versieringen, rapa, voor achterstevens, losse stuk-

MAORI-KUNST.

SNIJWERK BOVEN DE DEUR-OPENING (AFB. 4).

ken die aan den spiegel vastgemaakt worden, zooals men de tauroa aan den voorsteven bevestigde. Op 10 zijn twee rapa afgebeeld van verschillend maaksel; de fraai bewerkte heeft waarschijnlijk aan een oorlogs-prauw behoort, de andere aan een visschersvaartuig, maar beide hebben onderaan een figuurtje dat in de prauw kijkt. Verscheidene uitvoerig bewerkte rapa missen dit figuurtje. Op afb. 1 ziet men, hoe de voor- en achtersteven-versierselen aan de prauw zijn bevestigd.

9 eindelijk is een hoosvat, tata, van een oorlogsprauw (mede afgebeeld bij Hamilton, pl. IXb, tegenover bl. 60) met naar binnen gebogen handvat, wat het scheppen gemakkelijk maakt. Het zeer oude exemplaar is van Poverty-bay, oostkust noorder-eiland, afkomstig en behoort aan den schrijver van Maori art. Het Canterbury Museum te Christchurch en het Koloniale Museum te Wellington bezitten gelijksoortige voorwerpen die nog fraaier gesneden zijn.

Overneming verboden.

JOH. F. SNELLEMAN.

1) New-Zealand Institute. The art workmanship of the Maori-race in New-Zealand: a series of illustrations from specially taken photographs, with descriptive notes and essays on the canoes, habitations, weapons, ornaments and dress of the Maoris, together with lists of words in the Maori language and in relation to the subjects. By Aug. Hamilton, registrar of the university of Otago, Dunedin, 1896; printed and published for the board of governors by Fergusson & Mitchell, Dunedin, N. Z.

IN HET TEEKEN DES TIJDS.

(EEN WARE GEBEURTENIS).

DE courant lag wijd uitgespreid voor mij, en mijn blik doorvlog met zenuwachtige spanning de kolommen op het derde blad, de advertenties, vraag en aanbod, doch grootendeels vraag naar dienend personeel.

Gevraagd, gevraagd, gevraagd ze in rijen onder en naast en boven elkaar, keuken-, werk en tweede meisjes in deftige, in kleine, in stille gezinnen — een opvoering van loonen, een wedstrijd wie het meeste geld kan offeren om ze machtig te worden, dat dienend element, waar je toch, welbekeken, niet buiten kon en dat in deze tijden zoo slecht te benaderen was. —

Hoe menig keer had mijn advertentie zich aan de anderen gerijd; ik vroeg een keuken, een 2de of 3de meisje, het was mij hetzelfde, als het maar een meisje was dat bij me dienen wilde. — Een heel enkele keer een aanbieding, hoe had ik mij daar dan op geworpen, mij ingespannen om zoo aantrekkelijk mogelijk de betrekking voor te stellen die ze in mijn huis zouden vinden, het hoog noodige werk, het onnoodig vele vrij wat ze zouden hebben, wat mijn dienst voor de weinige meisjes die nog dienen wilden, maken zou tot iets heel aantrekkelijks. — En telkens kwam de teleurstelling in een ondankbaar stilzwijgen. —

Toch wilde ik nog ditmaal een teleurstelling trotseeren, want de advertentie waarop mijn oog nu al geruimen tijd was blijven rusten, was iets ondenkbaars, iets heel apart in onzen tijd van hoge loonen.

„Biedt zich aan een flink meisje, 24 jaar voor 2de of 3de meisje. Salaris geen vereischte, liefst omtrek B.” O, zaligheid, juist de plaats waar ik woonde. —

Ik schreef dadelijk een allervriendelijkst briefje, waarin ik haar uitéenzette de werkzaamheden die ik gaarne door haar verricht zou zien — salaris wenschte ik wel te geven omdat ik onbetaalde diensten ongaarne aanvaardde, in één woord, een schrijven vol toenadering, dat ik zelf postte, voorbereid op een komende teleurstelling. —

Edoch, het noodlot had in deze anders beschikt.

Eenige dagen later, toen ik juist op het punt stond om uit te gaan en nog even toefde, wachtend op het komende tram, stapte een dametje het hek binnen in kort blauw rokje, fijn wit bloesje, laag aan den hals, witte schoenen hooggehakt, kousjes van de zelfde kleur, een klein rond hoedje ondernemend scheef op het goed gekapte haar, waaronder lijdend en berustend een knap gezichtje mij tegen blikte — dit aantrekkelijke persoontje was het meisje van de advertentie „zonder salaris”, dat wel zoo beleefd was zich bij mij aan te melden.

„Of ik mevrouw H. was?”

Zij kwam naar aanleiding van mijn briefje, eenige dagen geleden ontvangen, zij had er nog veel meer gekregen.

Even stilte. — „Dus ben ik de uitverkorene”, zei ik sarcastisch. Het trof geen doel; zij bleef in afwachting of ik meer nog zou

zeggen, mij wellicht dankbaar toonend dat ze hier had willen komen. Mijn tijd was beperkt, ik kon dus niet rustig genoeg met haar praten en stelde haar derhalve voor om 's avonds even terug te komen, „ten minste wanneer het mogelijk was.”

O, dat ging best, zij was hier in een pension. „Als huishoudster?” vroeg ik belangstellend, 't woord keukemeisje zou ik niet gewaagd hebben tegen háár te gebruiken. Even ging de lip tetsch omhoog terwijl zij antwoordde: „Mevrouw, begrijpt me verkeerd, ik ben in pension voor m'n gezondheid, ik ben bloedarm en mijn dokter schreef mij deze plaats voor om op krachten te komen.”

In een plotselinge opwelling meende ik haar onder het oog te moeten brengen, dat zij bij mij dan toch eigenlijk niet op haar plaats was. Maar even plotseling zag ik mijn huis weer desolaat zonder bediening... en ik liet haar vertrekken met de belofte om half negen des avonds terug te zullen komen.

't Was na een loom-warme dag, nog onder den indruk van de felle zon waarin ik mij veel had bewogen, dat ik, buiten zittend, half dommelend in een luie stoel, het tweede bezoek van het juffertje verbeidde.

Zoo tusschen slapen en waken doordroomde ik de heele zaak en wat toch wel de oorzaak zijn zou, die dat smaakvolle persoontje noopte een dienstbetrekking in mijn huis te willen aanvaarden... En opeens geheel wakker zag ik haar in mijn verbeelding aan den arm van een soldaat, geïnterneerde of Hollander, zooals ik hier zoo veel meisjes op en neer zag loopen.

Als zij een fatsoenlijke jongen machtig was geworden dan was het eigenlijk zoo erg niet — 's wereldsch loop! je kon haar dáárom niet veroordeelen — Maar dan moest zij het mij openlijk beken- nen. Van geheime vrijerij hield ik niet.

Maar toen zij dan ten tweede male voor mij stond hoefde ik niet veel te vragen of te zeggen, het juffertje was niet verlegen met d'r mondje. —

Over mij gezeten nam zij dadelijk de leiding van het gesprek. „Ik zal u nu maar metéén vertellen de aanleiding tot het plaatsen

van de advertentie en het zoeken van een betrekking als tweede of derde meisje — ik wil het huishouden leeren: op 't cogenblik kan ik niets maar ik wil gaarne alles leeren, daarom ook vraag ik geen salaris.”

't Begon mij hoe langer hoe meer te interesseeren. At en toe knikkend bleef ik zwijgen, haar gelegenheid gevend tot meerdere openhartigheid.

Op de plaats waar haar ouders woonden was zij aan de telegraphie en verdiende daar

goed. „Maar ik kan niet al te best met mijn ouders overweg — ze zijn zoo oer-ouderwetsch, beslist niet om in den tegenwoordigen tijd mee om te gaan, daarenboven leert m'n moeder me weinig of niets van 't huishouden; ze wil alles zelf doen. En m'n vader, die een winkel heeft, zou wel willen dat ik daarin bedienende, maar daar heb ik geen roeping voor — en naar aanleiding van die huiselijke kibbelarijtes woon ik in een pension maar dat wordt me te duur, ik hou te weinig over voor m'n kleeren.”

Dat begreep ik; de zwier van de kleeren waarin ze tegenover mij zat was een sprekend bewijs. —

„En die maand pensioen hier zal u ook heel wat kosten?”

„O, dat kan er nog wel van at,” snibte ze, „ik heb een spaarboekje, maar zooals ik u zeg, 't wordt me te duur en ik wou hier graag nog wat blijven”. —

Even bespeurde ik dat een verraderlijk rood haar bleke wangen overtoog.

„Dan hebt u zeker iets wat u hier bindt,” zei ik voorzichtig.

„Ja”, zei ze dadelijk „dat heb ik ook: ik maakte hier kennis met een U (oe) boot matroos. O! een heel net matroosje, ik had nooit gedacht dat er in een matroos zooveel zat,” ging ze in één adem door, „Carl is een keurig, nette jongen.”

„Zoo! Zoo!” zei ik langzaam, „dus dat huishouden leeren zal dan wel zijn zoolang als de matroos hier blijft of blijven moet”.

„In 't geheel niet,” ze zei het ietwat onzeker — „'t is toch alleen maar een beetje vriendschap, begrijpt u?”

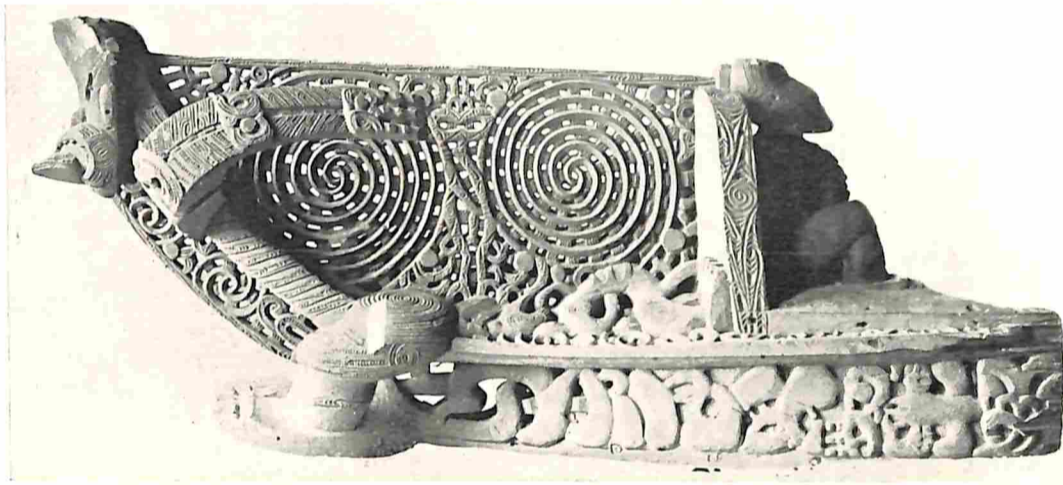
Ik knikte.

„En dan is het ook hoofdzakelijk voor de taal, zoo leerzaam voor een telegraphiste.”

„Ja! ja!” zei ik, een lach niet kunnend onderdrukken, „dat begrijp ik, maar als je de telegraphie er nu aan geeft voor een betrekking als dienstmeisje, dan heb je de taal niet noodig”.

„Maar u begrijpt toch wel, mevrouw, dat ik de telegraphie er niet aangeef — ik vraag een jaar non-actief om gezondheidsredenen”.

„En informaties, kan ik die ook ergens krijgen? ik kan u toch

MAORI-KUNST
VOORSTEVEN VAN EEN KANO (AFB. 5).

maar niet zoo in mijn huis nemen" — 't geval leek mij hoe langer hoe gecompliceerder.

„U mag nu beslist nog niet naar me informeren, niet voor ik mijn non-actief heb, anders loopt dat mis — daarna kan u alle mogelijke inlichtingen over mij inwinnen, ik zal u zelf adressen opgeven, want dat U de heele geschiedenis een beetje vreemd voorkomt kan ik wel begrijpen.”

Och! zoo heel vreemd vond ik het welbekeken niet; ze had hier een trekpleister en wilde nu voor lichte diensten graag onderdak — 't lag aan mij of ik het aandurfde.

„Mijn naam is Melanie Peperkoorn en... nu zou ik u willen vragen om de volgende week een paar dagen op proef te mogen komen — ten minste als u goedgunstig over me denkt. Ik zou graag met de werkzaamheden en met mijn aanstaand kameraadje kennis willen maken alvorens mij te binden.”

Mijn goethartigheid en wellicht gemakzucht speelden mij in deze echter parten. Ik had moeten zeggen: „mevrouw Peperkoorn, u is niets voor mijn dienst: zoekt u ergens anders onderdak” — Maar met de wetenschap dat ik met een drukke zomer en veel aanloop hulp zoo hóóg noodig had en van Melanie een sierlijk binnenmeisje hoopte te maken, stemde ik toe in de beide proefdagen, hoewel ik mijzelf, ik moet het eerlijk bekennen, onuitsprekelijk zwak vond.

In het tijdverloop tusschen dezen avond en de proefdagen ontdekte ik, dat de verhouding van mevrouw Peperkoorn tot den U boot matroos meer in zich sloot dan zuivere vriendschap en dat de taal niet de eenige attractie was. Ik reed ze toevallig op de fiets achterop op een hunner „amoureuse” wandelingen in een teere omstrengeling, de hoofden zéér dicht bijéén. —

En nóg schreef ik haar niet af... ik vond slechts verontschuldiging in hun jeugd. De eerste van de proefdagen had ik een keurig binnenmeisje in mijn dienst, dat de werkzaamheden met de uiterste zorg en daarbij vlug verrichtte en ontspan zich al dadelijk een soort genegenheid tusschen haar en de kameraad van wie ze veel kon leeren. — Den avond van den eersten dag voordat zij naar haar pension terug zou keeren vroeg ze mij te spreken.

„Mevrouw,” begon ze, „ik heb nu genoegzaam gezien hoe het hier is en ik vind een tweede dag overbodig en eigenlijk zonde voor het geld dat ik in mijn pension verkeer.”

„Zooals je wilt,” zei ik, nogmaals zeer meegaande. „De werkzaamheden bevallen mij best,” ging ze voort „mijn kameraadje vind ik allerliefst, maar... het eten...”

„Het eten,” herhaalde ik knorrig, ten zeerste op mijn teenen getrapt, „is dat soms hier niet goed? mijn boeien zijn altijd meer dan tevreden geweest, zij krijgen bij mij volop” —

„Ja,” zei ze, haar kalmte bewarend „het is zeker genoeg maar ik ben gewend met iets van vleesch te ontbijten.”

„Zeker ham and eggs,” zei ik geërgerd. „Rookvleesch of iets dergelijks,” zei ze onbewogen, niet lettend op het onweer dat in mij broeide „en dan... och ziet u mevrouw, dat begrijpt u misschien zoo niet, ik ben wat verwend door mijn pensionsleven en daarom verlang ik iederen dag een „zoetje” na het middageten.” —

De bui kwam los. „Mevrouw,” zei ik, nu werkelijk boos, „ik ben nu genoegzaam overtuigd dat u bij mij niet op uw plaats zijt en raad u aan om „en pension” te blijven en niet dienstmeisje te willen spelen — bij mij krijgen de meisjes van alles mee, maar ik zal zoo vrij zijn mij geen wetten te laten stellen over het al of niet hebben van „zoetjes” in mijn keuken, het is dan beter dat wij beiden vrij blijven.”

„O! neen mevrouw, zóó heb ik het heelemaal niet bedoeld,” zei ze, bakzeil halend, „ik kom zelfs héél graag met Augustus bij u in betrekking, alles zal wel wennen op den duur.” —

Adieu onderdak! dacht ze natuurlijk. „Alles is wat vreemd voor me.” — „Voor mij ook, juffrouw,” zei ik stroef „en ik weet niet of ik op den duur wel aan alles wennen zal.”

„Probeer u het met mij, mevrouw, u zal best tevreden zijn, dáár twijfel ik niet aan.”

't Was van mijn kant maar een korte weifeling. — Ze was wel een heele nette persoonlijkheid en ik wist nu genoegzaam, hoe met haar om te gaan. O! ellendige goethartigheid en gemakzucht.

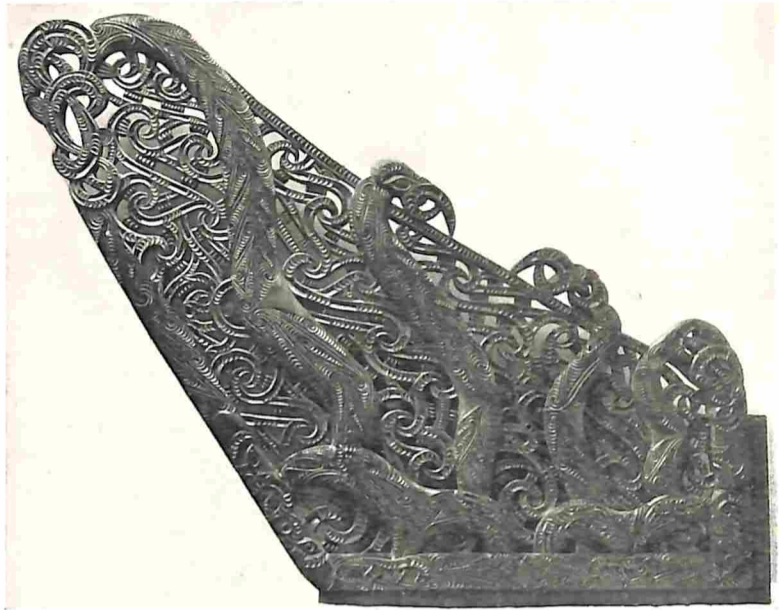
„Ik zal u zooveel loon geven,” en ik noemde een som, „ik wensch geen onbetaalde diensten.”

Zij knikte instemmend tevreden. „En de uitgaansdagen?” kwam er benepen uit.

„U zal genoeg met uw matroos uit kunnen gaan, weest u daar maar niet bang voor.”

„En,” vroeg ze met een innemend lachje, „zou... de winteravonden... als alles rustig is... het werk gedaan, zou dan het matroosje niet één enkel keertje in de keuken mogen komen? Dat zou ook zoo gezellig voor mijn kameraadje zijn.”

Ik kon met moeite een lach onder-

MAORI-KUNST.

VOORSTEVEN VAN EEN KANO (AFB. 6).

drukken. Ik vond alles zóó zot, zóó abnormaal, een toestand die ik nog nooit bij de hand had gehad — mijn ernst was weg, en goedmoedig stond ik haar toe het matroosje een enkel keertje ook maar te mogen zien in mijn keuken onder toezicht van haar jonge kameraad. —

Ik had een dienstbode gehoord, maar wat had ik geslikt, ik zat met de handen in mijn schoot en verachtte mijzelf diep.

* * *

Eenige dagen daarna vond ik het aanstaand kameraadje van Melanie Peperkoorn in een soort zenuwcrisis op haar kamer, en het eenige wat ik uit haar verward spreken, tusschen veel snikken door, kon opmaken was: „Laanie komt niet, Laanie komt niet. Ze is het wezen afzeggen, de matroos gaat weg!”... .

„Dankomt Lanie niet” zei ik troostend, „dan zoeken we een andere Lanie,” en ik was in mijn ziel blij, dat alles zoo liep en dat de verachting die ik nog steeds voor mij zelf gevoelde zich nu eenigszins zou oplossen.

Het groote verdriet van het arme meisje legde ik aldus uit: dat Laanie haar zeker een tweede oerbooter had voorgespiegeld die dan „een enkel keertje” met den haren onze keuken onveilig zou komen maken.

Den volgenden morgen aan 't ontbijt vond ik een keurig geschreven briefje van Melanie. Het speet haar zeer voor de moeite die ik mij voor haar gegeven had, maar zij kwam niet in mijn dienst, het matroosje ging weg en zij was bang dat als ze hier zou blijven... zij tè veel zou treuren — dat zou mevrouw toch zeker wel begrijpen... .

* * *

De U boot 30. vertrok na eenige dagen uit Holland, met aan boord de geliefde van mevrouw Melanie Peperkoorn.

A. B.

MAORI-KUNST.

VOORSTEVEN VAN EEN KANO (AFB. 7).

De Languedoc'sche Schorpioen.

(Sot).

DEN heelen nacht droom ik van Schorpioenen. Ik merk ze onder de dekens, ze loopen me over 't gezicht en zoo zeer zie ik in mijn verbeelding allerlei vreemde dingen, dat ik bij 't opstaan niet 't minst onder den indruk van den griezeligen droom ben geraakt. Ik begeef me aanstonds naar de kooi en licht den steen op, waaronder ik slechts 't wijfje bemerk. Van 't mannetje is noch in de woning, noch in de buurt ervan eenig spoor te vinden. Dat is mijn eerste teleurstelling, waarbij het voorzeker wel niet blijven zal.

10 Mei. — Het is zeven uur 's avonds; de lucht is bewolkt en voorspelt een naderende regenbui. Onder een der scherven in de kooi zit een paartje onbeweeglijk tegen over elkaar, „hand in hand”. Voorzichtig licht ik 't beschermde dakje op en laat de bewoners onbedekt, om op mijn gemak hun samenzijn te kunnen bespieden. De duisternis begint te vallen en naar 't me voorkomt, zal niets de kalmte der daklooze woning komen storen. Ongelukkigerwijze dwingt de regenbui me, naar huis te gaan. Ze hebben er onder hun glazen deksel geen last van. Wat zullen ze thans doen, nu ze geen hemel meer boven hun ledikant hebben?

Na verloop van een uur is de regen opgehouden en ik ga weer eens naar mijn Schorpioenen kijken. Ze zijn vertrokken en hebben domicilie gekozen onder een nabijzijnde dakpan. Nog steeds hand in hand brengen zij, 't wijfje buiten en 't mannetje binnen, de echtelijke woning in gereedheid. Elke tien minuten lossen de verschillende leden van mijn gezin elkaar af, om toch vooral 't juiste oogenblik der paring, dat ophanden schijnt te wezen, niet te missen. Wederom vergeefsche moeite, tegen acht uur is het volmaakt duister geworden en het paartje, blijkbaar niet ingenomen met het verblijf, gaat er opnieuw op uit, en zoekt, steeds innig verbonden, elders een geschikte woning. Het mannetje loopt achteruit, regelt den tocht en kiest naar zijn welbehagen het te betrekken huis, het wijfje volgt lijdzaam, kortom een zuivere herhaling van hetgeen ik den 25sten April gezien heb.

Eindelijk hebben ze een stuk dakpan gevonden, dat hun wel aanstaat. Het mannetje gaat als gewoonlijk 't eerst naar binnen, maar ditmaal zonder het wijfje ook maar even los te laten. Een paar slagen met den staart en 't bruidsvertrek is gereed. Langzaam wordt 't wijfje naar binnen getrokken en volgt haar geleider in de echtelijke woning.

In de meening, dat een paar uur lang genoeg zou zijn voor de noodige preparatieven te maken, ga ik dan ook eindelijk weer eens kijken. Ik licht de scherf op en ik zie ze nog steeds in dezelfde houding tegenover elkaar zitten. Voor heden krijg ik niets meer te zien.

Maar ook de volgende dag levert me niets nieuws op. In stille overpeinzingen verdiept brengen ze onder 't sombere gewelf van de dakpan den eindeloos langen tijd van hun te-zamen-zijn door. Eindelijk, tegen het vallen van den avond, nadat ze elkaar vier-en-twintig uur gezelschap hebben gehouden, scheiden ze. Hij verlaat de woning, maar zij blijft er, en de kwestie is nog geen haarbreed gevorderd.

We kunnen toch in allen gevalle deze twee feiten constateeren. Na de verlovingswandering heeft het paartje de geheimzinnigheid en de rust van een eigen tehuis noodig. Nimmer kan de huwelijksverbintenis plaats hebben in de open lucht, te midden van 't gewoel en door 't onbescheiden oog der menigte bespied. Wordt, hetzij des daags, hetzij des nachts het dak, zij het ook met de meeste voorzichtigheid, toch nog opgelicht, dan gaan de beide gelieven, die men meende in stille overpeinzingen verdiept te zijn, een ander lokaal zoeken. Dan is het verblijf onder de veilige bedekking van een steen van langer duur; we hebben het zoo even zelfs vier-en-twintig uur zien voortduren en nog kon hier van een bepaald resultaat geen sprake zijn.

12 Mei. Wat zal de avond ons opleveren? Het is buiten bladstil, de lucht is zwoel en gunstig voor de nachtelijke genietingen. Er heeft zich een paartje gevormd, welks vereeniging ik gemist heb. Thans is het mannetje lichamelijk veel minder dan het wijfje, hetgeen den scharminkel niet belet, behoorlijk zijn plicht te doen. Volgens de regels der kunst geleidt hij, in achterwaartsche richting en den staart sierlijk over den rug gekruld, zijn welgedane wederhelft langs de glazen bolwerken. Herhaaldelijk echter wordt

de wandeling onderbroken. Ze brengen dan de koppen dicht bij elkaar, buigen ze naar links en naar rechts als fluisterden ze elkaar iets in 't oor. Ook de kleine voorpootjes, waarmee ze elkander schijnen te liefkoozen, verraden de wederzijdsche genegenheid.

Wie vermag echter hun stil bruidslid in woorden uit te drukken!

Al de huisgenooten komen dit eigenaardige span bekijken, dat zich aan onze aanwezigheid allermintst stoort en met gestrekte pooten en sierlijk gebogen staart, en met afgemeten tred zijn wandeling vervolgt. Een ieder is — en zeer te recht — verrukt over dit dierenpaar, dat bij 't schijnsel van mijn lantaren als uit barnsteen gehouwen schijnt.

Mocht de een of andere zwerveling, die nog een luchtje gaat scheppen, hen op zijn pad tegenkomen, dan gaat hij, die heel goed weet, wat die twee met elkaar te verhandelen hebben, op zijde en laat hen ongehinderd passeeren. Eindelijk, tegen negen uur, ontvangt het beschermend dakje van een potscherf het minnende paar, dat op de bovenbeschreven wijze de echtelijke woning betreedt.

Op deze avond-idylle volgt de afschuwelijke nacht-tragedie. Den volgenden morgen vind ik de schorpioense levend in haar kamer, maar 't kleine mannetje ligt gedood en gedeeltelijk verslonden ter aarde. Reeds mist hij den kop, een schaar en een paar pooten. Ik leg het half verminkte lijk op den drempel der woning, maar den geheelen dag kijkt het wijfje er niet naar om. Bij 't vallen van den nacht gaat ze uit, vindt op haar weg den overledene, dien ze met zich sleept om hem een eervolle begrafenis te bezorgen, ik bedoel, om hem geheel en al te verzwelgen.

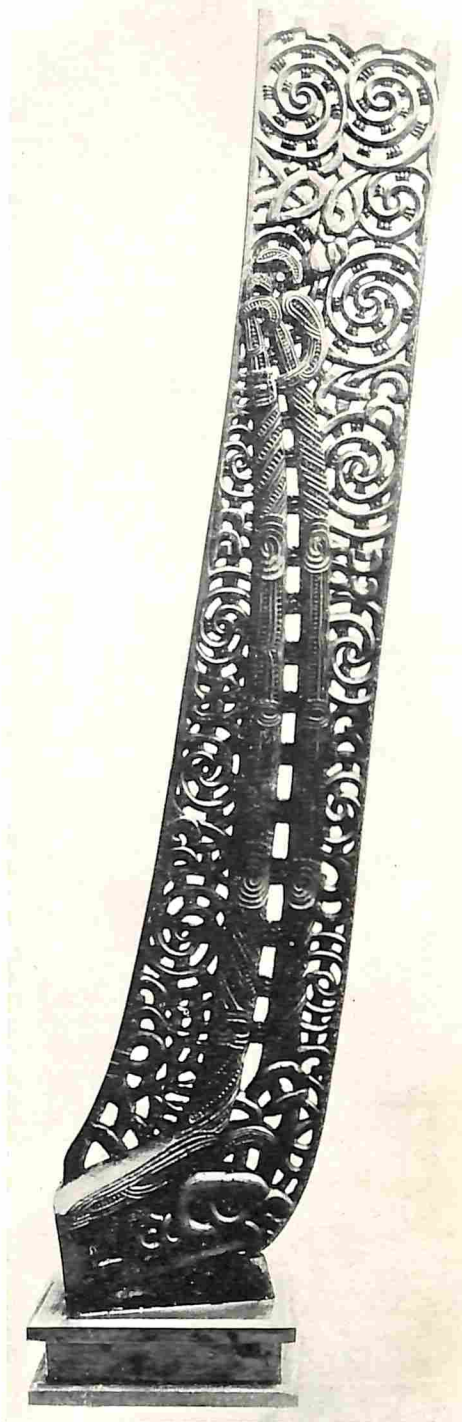
Deze kannibalendaad komt geheel overeen met hetgeen ik verleden jaar in de kolonie in de open lucht heb zien gebeuren. Van tijd tot tijd zag ik onder een steen een welvoldaan wijfje op haar gemak, bij wijze van ritueel-gerecht, haar levensgezel oppeuzelen. Ik vermoedde toen reeds, dat, als 't mannetje, na zich van zijn plichten gekwetend hebben, niet aanstonds maakt, dat hij weekomt, hij geheel of gedeeltelijk wordt verslonden, al naarmate de eetlust van 't wijfje meer of minder groot is. Thans heb ik er 't overtuigend bewijs van gekregen. 't Is vrij zeker, dat de ongelukkige zijn tijd gehad heeft. Ware hij nog bruikbaar om 't ras verder in stand te houden, dan zou men hem nog wel wat gespaard hebben. Het paartje van zoo even is er dus tamelijk vlug bij geweest; ik heb daarentegen wel andere gezien, die niet dan na plagerijen en overwegingen, die wel twee maal een wijzertje rond duurden, er toe overgingen. Allerlei omstandigheden, die 't onmogelijk is met juistheid te bepalen, zooals waarschijnlijk de toestand van den dampkring, de elektrische spanning, de temperatuur, de individueele gesteldheid, verhaasten of vertragen aanmerkelijk de ontkenning van 't huwelijksdrama en leggen den opmerker, die zoo gaarne den geheimzinnigen sluier zou opheffen, die nog steeds over de functie der kammen ligt uitgespreid, onoverkomelijke moeilijkheden in den weg.

14 Mei. — Het is voorzeker de honger niet, die mijn beesten elken avond in beroering brengt, en hun avondwandelingen worden niet ondernomen met 't doel, om op voedsel uit te gaan. Aan de wriemelende schare heb ik zooeven een groote verscheidenheid van hun meest geliefde spijzen voorgezet, zooals jonge sprinkhanen, een zeer smakelijk gerecht, kleine Locusten, waaraan wat meer te kluiven is dan aan de Acrididen, en ook spanrupsvlinders, wien ik de vleugels ontnomen heb. Is 't seizoen wat meer gevorderd, dan

doe ik er Libellen bij, die een zeer gewild schoteltje zijn, blijkens de overblijfselen, die ik vroeger van den volwassen mieren-leeuw — een even smakelijk wild — in 't hol van den schorpioen aangetroffen heb.

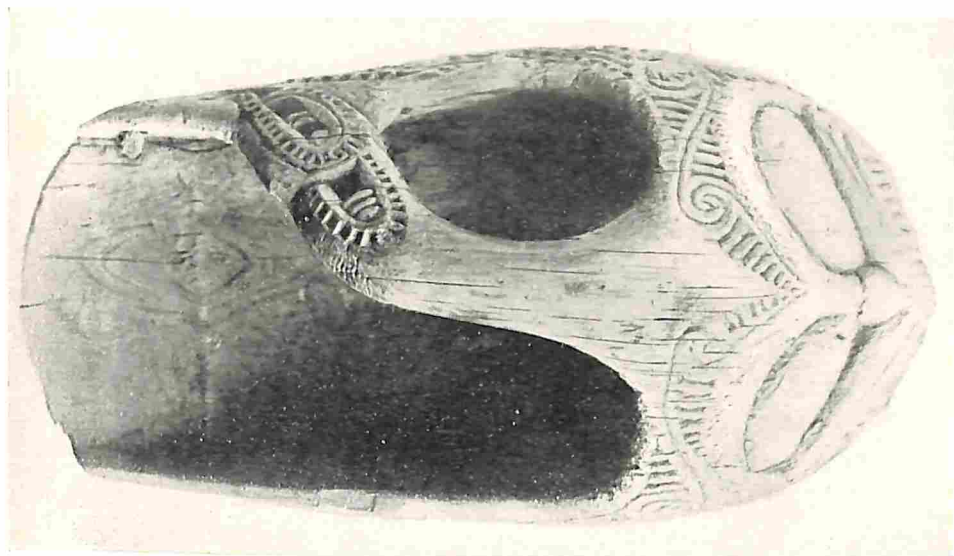
Al die tafelweelde laat hen onverschillig, niemand, die er eenige aandacht aan schenkt. Te midden van 't gewoel, huppelen de sprinkhanen, klapwieken de vlinders met hun vleugelstompjes, zoemen de libellen, doch geen der voorbijgangers die er op let. Men vertreedt ze onder den voet, men werpt ze omver, men duwt ze met den staart op zijde, niemand echter, die ze als voedsel begeert. Men heeft andere dingen aan 't hoofd.

Bijna alle loopen langs den glazen wand, er zijn er zelfs, die trachten er tegen op te klauteren; ze verheffen zich op den staart, vallen weer neer en beproeven hierop elders hun geluk. Met uitgestrekte pooten slaan ze tegen den wand, met alle geweld willen ze de kooi verlaten. Hoewel die hun voldoende ruimte biedt, en er voor allen plaats genoeg is en de paden zich uitstekend tot verre

MAORI-KUNST.
ACHTERSTEVEN-VERSIERING (AFB. 8.)

MAORI-KUNST.
HOOSVAT. (AFB. 9.)

wandelingen leenen, schijnen ze toch heimwee naar 't vrije veld te hebben en zouden ze, als ik hun de vrijheid gaf, in alle richtingen verdwijnen, evenals de kolonisten van mijn erf, die ik verleden jaar omstreeks denzelfden tijd de nederzetting zag verlaten, om er nimmer weer te keeren. Nauwelijks is de lente in 't land, of de paring dwingt hen op reis te gaan. In de kluisnaars van weleer herkent men ter nauwernood de wandelaars van heden, die hun cellen verlaten om hun liefdes-pelgrimstocht te aanvaarden. Ik geloof vast en zeker dat enkele steenen van hun gebied uitverkoren plekken zijn, waar men zeker is van elkander te ontmoeten, of waar bij voorkeur samenkomsten plaats hebben. Als ik niet bang was mijn beenen te breken, dan zou ik zoo graag te midden van hun rōtschtig terrein hun huwelijksfeesten te midden der vrije natuur willen bijwonen, hoewel ik hoogstwaarschijnlijk niet veel anders zien zou, dan het schouwspel dat mijn glazen kooi me reeds te genieten heeft gegeven. Maar daar voert de minnaar zijn geliefde dwars door de lavendelstruiken en al moeten ze ook de aantrekkelijkheden van mijn lichtbron derven, ze hebben dan toch altijd de beste lantaren, die er is, 't zilveren maantje.

20 Mei. De uitnodiging om de avondwandeling bij te wonen, is iets waarop men lang niet altijd rekenen mag. Velen toch komen reeds gepaard van onder den steen te voorschijn. Met de vingers ineengestremeld hebben ze, onbeweeglijk tegenover elkaar geplaatst, den heelen dag doorgebracht. Met 't aanbreken van den nacht hervatten ze de wandeling, die ze reeds den vorigen avond misschien ook al eerder gedaan hebben. Hoe of waar de verbintenis tot stand is gekomen, blijft in 't duister. Andere weer ontmoeten elkaar op een afgelegen plek, waar ze heel moeilijk te bekijken zijn. Komen ze dan weer te voorschijn, dan is 't al te laat en is het paartje al weder op de wandeling.

Maar vandaag tref ik 't bijzonder! Bij 't schijnsel der lantaren heeft vlak voor mijn oogen de verbintenis plaats. Lustig en opgewekt schrijdt een mannetje met lichten tred dwars door de menigte en komt daar eensklaps een wijfje tegen, dat hem schijnt te bekoren. Deze zegt niet neen en alles gaat nu heel vlug in zijn werk. De koppen raken elkaar, de scharen zijn in heftige beweging; de staarten verheffen zich, zwaaien heen en weer, hechten zich met 't achtereind en streelen elkander met teedere liefkoozingen. Beide dieren maken op de reeds beschreven wijze den „hoogstand”, maar weldra vinden de handen elkaar, de pyramide stort in en 't jonge paar begeeft zich op weg. Deze gymnastische stand schijnt dus wel degelijk 't voorspel van de aanstaande verbintenis te wezen. Wel zie ik die pose ook vaak innemen bij ontmoeting van twee leden, behoorende tot dezelfde sekse, maar in dat geval is die veel minder mooi en worden er ook geen plichtplegingen bij in acht genomen. Het zijn dan ook meer uitingen van ongeduld dan vriendschappelijke plagerijen en de staarten slaan elkaar meer dan ze elkaar streelen.

Nemen we de moeite het paartje op zijn verderen tocht te vergezellen, dan zijn we allicht getuige van 't volgende tooneeltje: Onderweg komt men andere wijfjes tegen, die uit nieuwsgierigheid, misschien ook uit jalousie, blijven staan kijken. Plotseling werpt er zich een op de meegesleurde zuster, omvat haar met de pooten en doet alle moeite, den verderen tocht te verijdelen. Tegen zooveel tegenstand is het mannetje niet opgewassen. Hij rukt en trekt te vergeefs; en daar hij het vruchteloze van zijn pogingen inziet, doet hij geen verdere moeite meer en laat eenvoudig zijn uitverkorene los. Zonder veel praatjes en zonder eenige plichtplegingen wendt hij zich plotseling tot het wijfje, dat zich in zijn onmiddellijke nabijheid bevindt, vat haar bij de hand en noodigt haar tot een wandeling uit. Doch dit bedankt voor de eer, maakt zich los en maakt zich uit de voeten.

Uit de groep der nieuwsgierigen wordt aanstonds weder zonder formeel huwelijksaanzoek een tweede aangeklampt, deze stemt wel toe, maar wie waarborgt me, dat ze onderweg haar verleider ook niet ontrouw worden zal? Maar ik geloof niet, dat de saletjonker zich daar veel van aantrekt. Voor haar een ander,

is zijn leus. En die andere heeft hij blijkbaar gevonden. Zie, daar betreedt hij den lichtcirkel. Weigert die andere hem gewillig te volgen, dan rukt en trekt hij haar met geweld met zich mee; maar stribbelt ze niet tegen, dan is ook hij van zijn kant de zachtheid zelve. Herhaaldelijk blijft het paartje onder de wandeling stil staan. Dan zien we het mannetje de zotste manoeuvres uitvoeren. Terwijl hij de scharen, liever gezegd de armen, buigt en kort daarop weer recht vooruit strekt, dwingt hij het wijfje zijn voorbeeld te volgen. Met hun beiden vormen ze op die wijze een toestel van beweegbare stangen, welke een vierhoek insluiten, die zich afwisselend opent en weer sluit. Nadat dit spelletje eenigen tijd geduurd heeft, werkt de machine plotseling niet meer. Thans raken de koppen elkaar en 't is of de monden teedere woordjes wisselen. Men zou er bijna toe komen hier van kussen en omhelzingen te spreken, als 't gemis van een kop, van een gelaat, van lippen en wangen elke gedachte daaraan niet aanstonds verwierp. Het heeft zelfs geen snoet, en waar we een gelaat zouden zoeken, grijnzen ons een paar afschuwelijke kaken tegen.

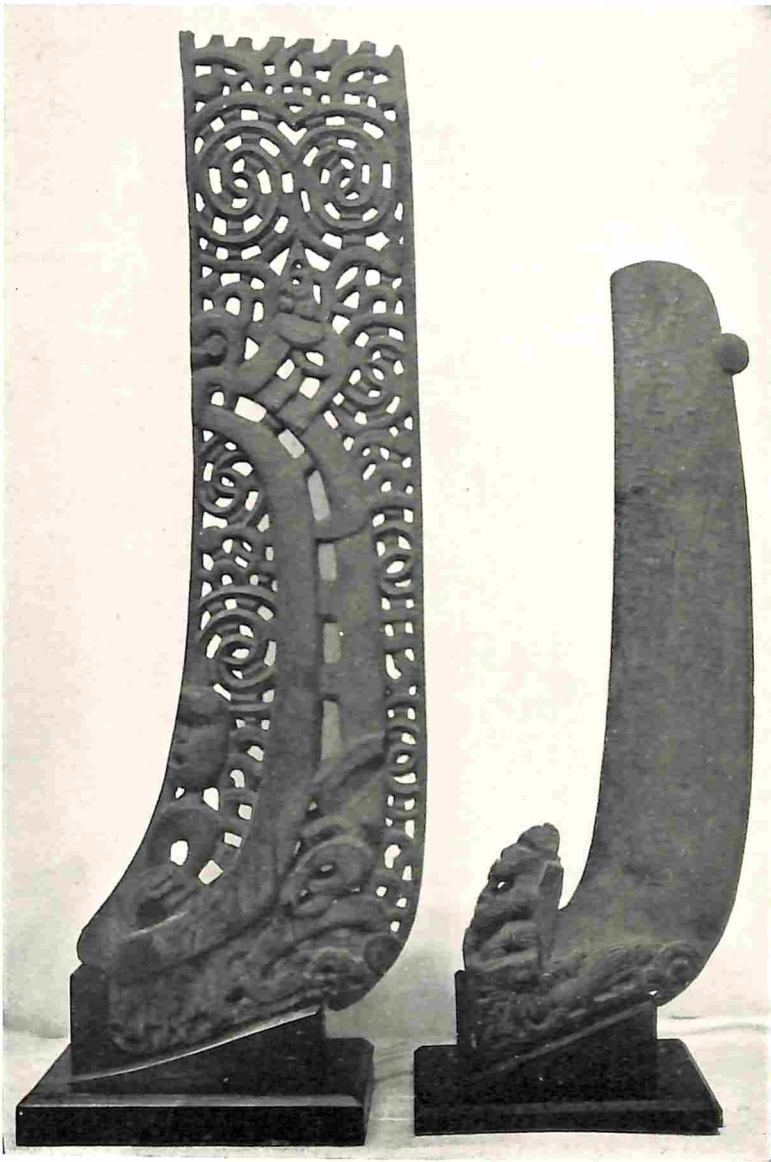
En dat is voor den schorpioen juist het mooiste, wat er ter wereld voor hem bestaat. Met zijn teere en beweeglijke voorpootjes streelt hij 't weerzinwekkende masker, dat in zijn oog het aanvalligste bakkesje is; met zichtbaar genoeg knabbelt en knuffelt hij met zijn afzichtelijken bek, de al even leelijke tronie van zijn aangebedene. Men beweert, dat de duif de kus heeft uitgevonden. Ik beweer, dat iemand haar vóór is geweest, n.l. de schorpioen!

Dulcinea laat alles geduldig toe, doch zint op een middel om te ontsnappen. Hoe 't echter aan te leggen? Niets eenvoudiger dan dat: haar staart heeft ze slechts als knuppel te gebruiken om er een klap mee te geven op de pooten van het al te verliefde mannetje, dat hierop dadelijk loslaat.

De echtscheiding is niet heel lang van duur. Morgen is alles weer vergeten en gaat alles weer zijn gewonen gang.

25 Mei. — Deze knuppelslag toont ons, dat het door ons als zoo volgzzaam beschreven wijfje toch ook haar nukken en haar buien heeft. Ik wil daar thans nog een ander voorbeeld van geven.

Op zekeren avond zijn beide blijkbaar in de meest volmaakte harmonie te zamen op de wandeling. Ze vinden een dakpan, die

MAORI-KUNST.
ACHTERSTEVEN-VERSIERINGEN. (AFB. 10.)

hun wel bevalt. Ten einde een weinig vrijer in zijn bewegingen te zijn, laat 't mannetje met één hand los en maakt met zijn staart den toegang tot het hol vrij. Hierop treedt hij binnen en naar mate de arbeid daarbinnen vordert, volgt het wijfje hem, oogenschijnlijk gewillig.

Maar of het verblijf haar niet aanstaat, of dat ze den tijd minder geschikt acht, plotseling twist we haar achterwaarts weer te voorschijn komen in hevigen twist met haar makker, die haar te geweld naar binnen wil sleuren. Met afwisselend succes wordt de strijd voortgezet, totdat hij plotseling ten voordeele der schorpioense beslist wordt, die haar echtvriend naar buiten heeft weten te krijgen. Hierop wordt de wandeling langs den glazen wand langer dan een uur voortgezet en opnieuw bij dezelfde dakpan van zooveel aangelegd. Daar de toegang vrij is gebleven, treedt het mannetje dadelijk binnen en tracht met inspanning van alle krachten het opnieuw tegenstribbelende wijfje naar binnen te trekken. Doch dit zet de pooten schrap in den grond en met den staart tegen 't gewelf der dakpan geest, biedt ze wederom verwoeden tegenstand. Dit tooneeltje behaagt me zeer. Wat zou de paring zijn zonder de bekoring van een lieflijk voorspel?

De ontvoerder echter geeft thans geen kamp en smaakt ten slotte de zelfdoening de weerspanning in zijn macht te hebben gekregen. 't Is inmiddels tien uur geworden, maar al moest ik er den geheelen nacht voor opblijven, ik wil thans de ontkenning bijwonen en ik zal op een gunstig oogenblik het dak wegemen om te zien, wat daarender voorvalt.

De gunstige gelegenheden zijn te zeldzaam om er niet zooveel mogelijk van te profiteren. Wat zal ik te zien krijgen?

Niets. Na een half uurtje op zijn best, weet het onwillige wijfje zich te bevrijden, het komt uit 't hol te voorschijn en ontkomt. De andere loopt haar ijlings achterna, blijft echter op den drempel staan en kijkt naar alle kanten uit. De schoone is hem ontsnapt. Diep teleurgesteld gaat hij weer naar binnen. Hij is bestolen. Maar — ik ben 't evenzeer. 't Is intusschen Juni geworden. Uit vrees, dat een te sterke verlichting de zaken in de war zou sturen, heb ik tot nu toe de lantaren op eenigen afstand van de kooi opgehangen. Dit heeft gemaakt, dat ik niet goed heb kunnen waarnemen, hoe 't paartje op de wandeling samen verbonden is. Zijn beide werkaars, als ze elkaar de hand vatten? grijpen hun vingers als de tanden van een kamrad afwisselend in elkaar? of treedt er slechts één handelend op? zoo ja, wie van de twee? Ik acht de kwestie belangrijk genoeg, om daaromtrent volledige zekerheid te krijgen.

Ik plaats mijn lantaren in 't midden van de kooi, zoodat alle punten voldoende verlicht zijn. Verre dat het schijnsel de beestjes afschrikt, worden ze hoe langer hoe tieriger. Ze snellen op 't licht toe, ja enkele beproeven zelfs tegen de lantaren op te klimmen, om de lichtbron zooveel mogelijk te naderen. Dank zij het metalen geraamte, dat de glazen omsluit, gelukt het hun dan ook, en slagen ze er in, ondanks ettelijke tuimelingen den koepel te bereiken. Daar blijven ze onbeweeglijk half tegen 't glas, half tegen 't metalen raamwerk den geheelen avond zitten, betooverd door den glans van 't licht, evenals vroeger de Nacht-Pauwoogen tegen de lampekamp in onze huiskamer.

't Duurt niet lang of ik zie aan den voet van de lantaren een paartje den gebruikelijken hoogstand maken. Na eenige sierlijke bewegingen met den staart, neemt de wandeling een aanvang.

Foto Smit.

DE KAPEL VAN ISSELT, THANS.

DE KAPEL VAN ISSELT.

HET ADELLIJK HUIS VAN ISSELT EN DE KAPEL IN DE ACHTTIENDE EEUW.

Naar de tekening van C. Pronk.

Ik zie duidelijk, dat 't mannetje handelt. Tusschen beide bladen van de schaar heeft hij de beide bladen van de overeenkomstige schaar der schorpioense geklemd. Hij alleen spant zijn krachten in en knijpt; hij alleen is in staat naar zijn welbehagen de verbintenis te verbreken, door eenvoudig de tangen te openen. Het wijfje is daartoe niet in staat, zij is gevangen, haar ontvoerder heeft haar in boeien geslagen.

In heel zeldzame gevallen kan men alles nog beter zien. Ik heb den schorpioene verrast op 't oogenblik, dat hij zijn schoone bij de twee voorarmen met zich sleurde; ik heb hem ook gezien, dat hij haar bij een poot en bij den staart gevat hield. Ze had hem waarschijnlijk de uitgestoken hand geweigerd, waarop de lomperd, met terzijdestelling van alle beleefdheidsvormen haar eenvoudig neergeworpen en haar op goed geluk geharpoeneerd had. Ik meen, dat hiermee de zaak voldoende opgehelderd is, en dat we hier te doen hebben met een brutalen roof, met een gewelddadige ontvoering, evenals 't volk van Romulus eenmaal ten aanzien der Sabijnsche maagden handelde.

J. H. FABRE.
(Vert. door P. G.)

DE KAPEL VAN ISSELT.*

DE Heerlijkheid IJsselt of Isselt was oudtijds in Eemland, tusschen de rivier de Eem en de Soesterweg, ten N.W. en op ongeveer een half uur gaans van de stad Amersfoort gelegen en omvatte twee verschillende leenen. Eenerzijds bestond een Stichtsch leen, de eigenlijke Heerlijkheid met de daaraan verbonden heerlijke rechten, welke met haar openbaar gezag leenroerig was aan het Sticht en waartoe o. a. „die Gifte van der Capelle tot IJsselt” behoorde, anderzijds trof men een binnen de Heerlijkheid gelegen Hollandsch leen aan, hetwelk door den Graaf van Holland vergeven werd.

Aanvankelijk waren beide leenen in het bezit der familie van IJsselt, een Stichtsch geslacht, waarin Johannes van IJsselt, „de eerste medicus van zijnen tijd,” en Michiel van IJsselt († 1597), „een deftig Godgeleerde en Historischrijver, ook zeer ervaren in verscheide Talen,” — gelijk Abraham van Bommel in zijne „Beschrijving der Stad Amersfoort” mededeelt —, als mannen van betekenis in hun tijd mogen genoemd worden.

De laatste van dit geslacht, die beide leenen tezamen bezat, Jan Karman van IJsselt († 1506), liet het Hollandsch leen na aan zijne dochter Beyeraet, die in 1500 Willem van Dam huwde. Met uitzondering van een korten tijd, gedurende welken het aan de familie Toll behoorde, is het Hollandsch leen verder aan de van Dam's gebleven.

Het Stichtsche leen, de Heerlijkheid, kwam na Jan Karman van IJsselt aan zijn zoon Meuse, en ging, toen de van IJsselt's uitgestorven waren, over op het aan hen verwant geslacht van Sasse.

Gerbrandus Ignatius van Sasse verkocht de Heerlijkheid in 1775 aan Jacob van Dam, waardoor deze Heer van Isselt werd en beide leenen weer voor het eerst sedert Jan Karman van IJsselt in één hand vereenigd waren. Deze toestand bleef bestaan totdat in 1798 de heerlijke rechten afgeschaft werden en het geslacht van Dam alleen het privaatbezit behield, dat uit beide leenen voortvloeyde.

Het adellijk Huis Isselt, hetwelk zich verheef op het terrein, nog thans ten deele door de oorspronkelijke gracht omgeven, bestaat niet meer. Alleen de Kapel is behouden gebleven, zij het dan ook ten deele tot boerenwoning verbouwd.

*) Het in dit opstel medegedeelde is in hoofdzaak ontleend aan de artikelen: Het „Huis, de Hofstede en vier morgen Land” te Isselt, door W. E. van Dam van Isselt, opgenomen in „De Navorscher”, 1905, 1908, 1911, en: „Michiel van Ysselt”, door Jhr. Mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt, opgenomen in het archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht, Bijdragen deel XXII.

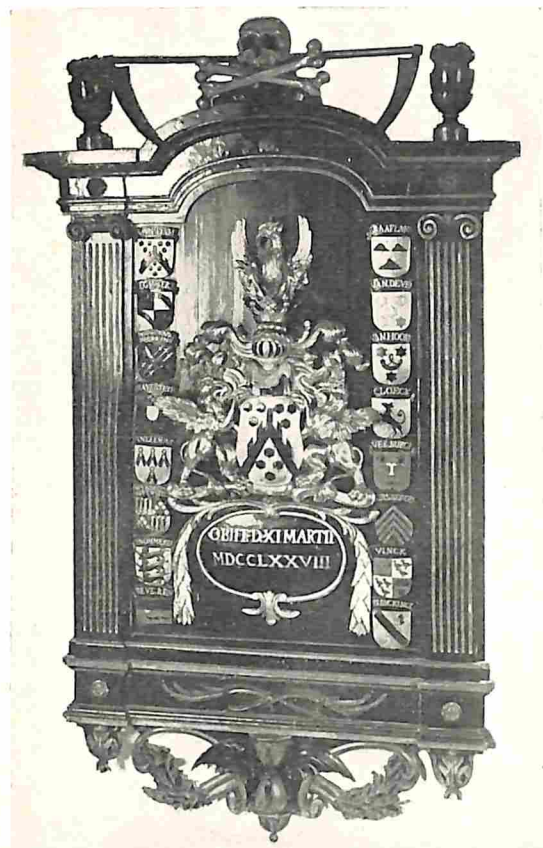

Foto Smit.

DE KAPEL VAN ISSELT. HET ROUWBORD VAN MR. WILLEM VAN DAM.

Deze Kapel werd in 1339 door Dirk Cozjinsz. van Ijssele ter eere van de H. Barbara gesticht en met goederen begiftigd, welke stichting door den Bisschop van Utrecht werd bevestigd. Volgens de „Historia sui temporis” van Michiel van Ijssele, plunderden de Calvinisten bij den aanvang van het Kerstfeest in 1580 de Kapel van Ijssele, alsmede de kerken van Soest, Baarn en Leusden en voldeden zij „als ware Copronymi” in hare doopvonten aan hunne natuurlijke behoeften. Of de Kapel daarna nog als zoodanig is gebezigt, is niet zeker. Uit de opsomming der in de Kapel aanwezige voorwerpen, vervat in den inventaris der nalatenschap van Johan van Ijssele († 1713), zou men kunnen afleiden, dat zij toentertijd niet meer voor den Roomsch-Katholieken eeredienst gebruikt werd. In allen gevalle was, toen de Heerlijkheid in 1775 in handen kwam van de Protestantsche familie van Dam van Ijssele, van eene uitoefening van dien eeredienst in de Kapel geen sprake meer. Van den toestand van verval, waarin de Kapel destijds schijnt te hebben verkeerd, doet de dichter Pieter Pijpers in zijn „Eemlandsch Tempe” (1803) aldus blijken:

Aadlijk Isselt! is het waar?
Zien wij nog uw kerkje daar,
Door den ouderdom versleten?
Nauw' moogt gij een kerkje heeten,
Spinnen weeven op 't altaar!
Adel! gij bezit op de aarde
Veelal bij den mensch geen waarde,
Zo de aeloudheid u niet sier':
Wel! dán vinden we in dees hutten,
Die vermolmd balken stutten,
Om het vee voor kôu te schutten,
Waarlijk ouden adel hier.

Van de overblijfselen der kerksieraden, van het vervallen altaar en van het beeldje met het tijdschrift:

„Icon haeC è qVerCV VILariensl, qVae sanCtI bernarDI è sClIpone CreVIT ArIDo,” waarvan Pijpers in de aantekeningen op zijn gedicht melding maakt, is niets meer over. De door hem genoemde twee wapenborden zijn vermoedelijk die van Elisabeth Maria Charlotte van Ijssele (ob. 30 November 1716) en van hare zuster Geertruyd van Ijssele (ob. 11 October 1729), thans nog in de Kapel aanwezig. Aan de wit gepleisterde wanden hangen verder de rouwborden van mr. Willem van Dam, Heer van Pijlsweerd, (ob. 11 Maart 1778); van diens zoon, Jacob van Dam, Heer van Isselt en Pijlsweerd, Raad in de Vroedschap en Schepen der stad Utrecht, enz. (overl. 4 September 1783); en van zijne dochter Clara Elizabeth van Dam (overl. 10 April 1790) en haar echtgenoot Laurens Grothe, oud-Bewindhebber der West-Indische Compagnie, oud-Directeur van Tagal (overl. 28 October 1787).

De vensters bevatten enkele fragmenten van gebrandschilderd glas. Op het dak der Kapel staat een van een weerhaan voorziene klokkenstoel, waarin een klokje, het opschrift dragende: „Soli Deo Gloria Anno 1717.”

Onder de Kapel bevindt zich een grafkelder, waarin oudtijds volgens den schrijver van den „Tegenwoordigen Staat” de Heeren en Vrouwen van Isselt begraven werden en die in den loop der 19de eeuw voor velen der van Dam's de laatste rustplaats werd. Het stoffelijk overschot van den op 18 Juni 1916 overleden Jacob Thomas Theodoor Carel van Dam van Isselt, oud-Generaal-majoor der Infanterie, Voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad en vader van den tegenwoordigen bezitter van Isselt, Willem Edmond van Dam van Isselt, Majoor der Artillerie, werd verbrand en in de Kapel zelve bijgezet.

MR. W. P. A. SMIT.

Wilde dieren, die ik gekend heb

6)

DOOR E. THOMPSON SETON.

SILVERSPOT, HET VERHAAL VAN EEN KRAAL.

IN September hebben ook de oude kraaien een groote verandering ondergaan. Het ruien is voorbij. Zij hebben nu weer hun volle vederpracht en zijn daar wat trotsch op. Zij zijn ook weer goed gezond, en er is ook veel verbetering in hun humeur gekomen. Zelfs de oude Silverspot, de strenge leermeester, wordt bepaald vroolijk, en de jonge kraaien, die reeds lang hebben geleerd eerbied voor hem te koesteren, beginnen werkelijk van hem te houden.

Hij heeft alle signalen en commando's in hen gehamerd, en nu is 't een genoeg voor hem ze 's ochtends in de vroegte gade te slaan.

„Eerste Compagnie!” kraste de oude leider, en dan antwoordde de eerste compagnie met groot spektakel.

„Vliegen!” en terwijl hij ze aanvoerde, vlogen ze alle dadelijk weg.

„Opstijgen!” en onmiddellijk stegen ze alle in de hoogte.

„Verzamelen!” en zij vlogen dicht na elkaar toe, een dichten, zwarten troep vormend.

„Verspreiden!” en zij deden het, als bladeren door den wind uitéén gedreven.

„Op een lijn!” en zij gingen achter elkaar vliegen op de gewone manier.

„Dalen!” en zij lieten zich alle bijna tot op den grond vallen.

„Fourageren!” en zij daalden neer en verspreidden zich om voedsel te zoeken, terwijl twee schildwachten op wacht gezet werden — één op een boom aan den rechterkant, en de ander op een heuveltje links. Een minuut of wat later riep Silverspot uit: „Een man met een geweer!” De schildwachten herhaalden den kreet, en het geheele gezelschap vloog zoo spoedig mogelijk in de boomen. Toen ze daar eenmaal veilig en wel aangeland waren, gingen zij weer op één lijn vliegen en keerden terug naar de dennen, waarin hun nesten waren.

Niet alle kraaien behoeven om beurten op de wacht te staan, maar een zeker aantal van beproefde waakzaamheid doet voortdurend als schildwacht dienst en deze moeten maar zien, dat zij tegelijkertijd de wacht houden en fourageren. Het schijnt ons wat héél moeilijk voor ze toe, maar het gaat erg goed, en alle vogels geven toe dat de organisatie bij de kraaien de beste is, die er bestaat.

Eindelijk, als November in 't land is, vliegt de troep naar 't Zuiden om een nieuwe leefwijze te leeren, nieuwe landschappen te leeren kennen en nieuwe soorten voedsel, onder leiding van den altijd wijzen Silverspot.

III.

Er is slechts één tijd, waarin een kraai dom is, en dat is 's nachts. Er is slechts één vogel, die een kraai schrik aanjaagt, en dat is de uil. Als deze twee te samen komen, ziet het er leelijk uit voor

onze zwarte vrienden. Als ze maar in de verte na donker een uil hooren krasen is 't genoeg voor ze om hun koppen van onder hun vleugels te trekken, en bevend en ongelukkig tot den morgen te zitten wachten. Bij heel koud weer is het wel eens voorgekomen, dat één of beide oogen door 't blootstellen bevroren, zoo dat de kraai blind werd en stierf. Er zijn geen ziekenhuizen voor zieke kraaien.

Maar met den morgen komt hun moed terug, en zij gorden zich aan om de bosschen een mijl in 't rond af te zoeken, tot zij dien uil gevonden hebben, en als zij hem niet dooden, plagen ze hem tot hij

Foto Smit.

DE KAPEL VAN ISSELT. HET ROUWBORD VAN JACOB VAN DAM.

half dood is en jagen zij hem twintig mijl verder. In 1893 waren de kraaien zoo als gewoonlijk naar Castle Frank gekomen. Een paar dagen later wandelde ik in die bosschen, kwam toevallig op 't spoor van een konijntje, dat met groote vaart over de sneeuw gehold had, en zich telkens onder de boomen verstopt had, alsof het achtervolgd was. Vreemd genoeg zag ik echter geen spoor van 't dier, dat het gejaagd had. Ik volgde het spoor, en na eenigen tijd zag ik een druppel bloed, en een weinig verder de gedeeltelijk verslonden overblijfselen van een klein bruin konijntje. Wie het gedood had was een geheim, tot dat een nauwkeurig onderzoek mij in de sneeuw een groot voetspoor van twee teenen en een prachtig geteekende bruine veer deed vinden. Toen was alles mij duidelijk — een gehoornde uil.

Een half uur later, toen ik weer die plek voorbij ging, zat daar op minder dan drie meter van zijn slachtoffer, in een boom, de uil zelf, met zijn vurige oogen. De moordenaar bleef nog in de buurt van zijn misdaad omhangen. Dezen eenen keer had 't bevijs, uit plaatselijke omstandigheden geput, niet geïaald.

Toen ik naderde, uitte hij een keelachtig geluid, en vloog met slappen vleugelslug weg, om een schuilplaats in de afgelegen, sombere bosschen te vinden.

Twee dagen later heerschte er, vroeg in den morgen, groote opschudding onder de kraaien. Ik ging er vroeg op uit om te zien wat er aan de hand was, en vond eenige zwarte veeren over de sneeuw fladderen. Ik volgde de richting waarait zij kwamen aanwaaien, en vond spoedig de bloederige overblijfselen van een kraai, en het groote voetspoor met twee teenen, dat mij deed begrijpen, dat de moordenaar weer de uil was geweest. Overal om de plek heen waren kenteekenen van den strijd, maar de woeste verdelger was te sterk geweest. De arme kraai was 's nachts van zijn slaappleats gesleept, en de duisternis had hem dadelijk in een hulpeloozen toestand gebracht.

Ik keerde de overblijfselen om en zag toevallig den kop — en schrok toen plotseling op met een uitroep van spijt. Helaas, het was de kop van den ouden Silverspot. Zijn lang en nuttig leven, dat hij steeds aan zijn troep gewijd had, was ten einde, en hier lag hij, eindelijk verslagen door den uil, waarvoor hij zooveel honderden jonge kraaien gewaarschuwd had....

Het nest op het „Sugar Leof” is thans verlaten. De kraaien komen nog steeds in den lentetijd naar Castle Frank, maar zonder hun beroemden leider nemen zij hoe langer hoe meer in aantal af, en weldra zal men ze in 't geheel niet meer zien in het oude dennenbosch, waar zij en hun voorvaders eeuwen lang geleefd en gestreden hebben.

RAGGYLUG.

HET VERHAAL VAN EEN PLUIMSTAART-KONIJNTJE.

Raggylug, of Rag, was de naam van een jong pluimstaart-konijntje. Hij had dien naam te danken aan zijn gescheurd, gekarteld oor, een kenteeken voor zijn leven, dat hij bij zijn eerste avontuur opgedaan had. Hij woonde met zijn moeder in het „Olifant” moeras, waar ik ze leerde kennen, en op honderd verschillende manieren, bij stukjes en beetjes, allerlei van hen te weten kwam, waardoor ik eindelijk in staat ben om dit verhaal te schrijven.

Zij, die niet goed met de dieren bekend zijn, zullen misschien denken, dat ik ze te veel als menschen behandeld heb, maar zij, die in hun buurt gewoond hebben, zoodat ze iets van hun doen en laten af weten, zullen dat niet vinden.

Het is waar, dat konijnen niet spreken kunnen op onze manier, maar zij hebben een wijze om zich verstaanbaar te maken door geluiden, teekens, reuk, snor-bewegingen en voorbeeld, die even duidelijk is als onze spraak. Het moet in 't oog gehouden worden, dat, hoewel ik in dit verhaal niet de konijntaal gebruik, ik toch niets herhaal wat zij niet gezegd hebben.

I.

Het hooge moerasgras boog zich over en verborg het warme nest, waar Raggylug's moeder hem verstopt had. Zij had hem gedeeltelijk toegedekt, en zoo als altijd was haar laatste waarschuwing: „blijf stil liggen en geef geen kik, wat er ook gebeurt.” Hoewel hij zoo lekker in zijn bedje toegestopt was, was hij klaar wakker, en met zijn heldere oogjes keek hij naar dat gedeelte van zijn kleine, groene wereld, dat juist boven hem was. Een blauwe gaai en een rood eekhoortje — twee beruchte dieven, gingen luidkeels tegen elkaar te keer omdat ze gestolen hadden, en eens was Rag's kreupelbosch het middelpunt van hun gevecht; een gele zangvogel ving een blauwen vlinder vlak bij zijn neus, en een vuurrood- en zwart lieveheersbeestje, dat rustig zijn knotsvormige voeloorntjes heen en weer bewoog, wandelde de eene grasspriet op, de andere af, en over het nest en over Rag's gezicht heen — en toch bewoog hij geen spier, en knipte zelfs niet met zijn oogen.

Na eenigen tijd hoorde hij een vreemd geritsel van bladeren, vlak bij hem. Het was een vreemd, aanhoudend geluid, en hoewel het nu eens dezen kant en dan weer dien kant opging, en steeds dichterbij kwam, was er geen getrappel van voeten te hooren. Rag had zijn geheele leven (hij was drie weken oud), in het moeras gewoond, en toch had hij nog nooit iets dergelijks gehoord. Natuurlijk was zijn nieuwsgierigheid opgewekt. Zijn moeder had hem aangemaand plat te blijven liggen, maar dat was natuurlijk voor in tijd van gevaar, en dit vreemde geluid zonder voetstappen kon onmogelijk iets zijn om bang voor te wezen.

Het schurend geluid ging rakelings langs hem heen, toen naar rechts en toen weer terug en scheen daarop weg te gaan. Rag voelde dat het zijn plicht was eens te kijken wat er aan de hand was — hij was geen klein kind meer, en moest flink zijn. — Hij verhief langzaam zijn kogelrond lichaampje op zijn korte, mollige pootjes, tilde zijn rond kopje boven de bedekking van het nest en gluurde het bosch in. Het geluid was zoodra hij zich bewogen had opgehouden. Hij zag niets en daarom deed hij een pas vooruit, om een goed uitzicht te hebben, en daar vond hij zich plotseling van aangezicht tot aangezicht met een kolossale zwarte slang.

„Moeder!” riep hij in doodsangst, toen het monster op hem toesprong. Met alle kracht van zijn kleine pootjes trachtte hij weg te hollen. Maar in een oogwenk had de slang hem bij een oor gepakt en slingerde zijn staart om hem heen om op zijn gemak te genieten van het hulpelooze jonge konijntje, dat hij voor zijn middagmaal bemachtigd had.

„Moe — der — Moe — der,” steunde de arme kleine Raggylug, toen het wreede monster hem langzaam begon te worgen. Heel gauw zouden de kreten van het diertje opgehouden zijn, maar als een pijl uit een boog kwam Moeder door het bosch aanhollen. Zij was niet langer het verlegen, hulpelooze konijntje, dat al voor een schaduw op de vlucht gaat: haar moederlied was groot. Door het noodgeschreeuw van haar jong had zij den moed van een held gekregen, en met één sprong vloog ze over dat afschuwelijke reptiel heen.

Pats, sloeg zij hem met de scherpe nagels van haar achterpooten toen zij voorbij ging, en gaf hem zoo'n steek, dat hij zich kronkelde van de pijn en siste van woede.

„M — oe — d — e — r,” hoorde zij zwakjes haar kleintje roepen, en zij kwam weer aanspringen en nog eens weer, en sloeg harder en woester, totdat het afgrijselijk reptiel het oortje van 't jonge konijntje losliet en trachtte haar te bijten, toen zij over hem heen sprong. Maar hij kreeg iederen keer niets dan een plukje wol te pakken, en hij begon het effect van de slagen der moeder duchtig te voelen, toen lange, bloedige reepen uit zijn geschubde wapenrusting getrokken waren.

Het zag er nu leelijk voor de slang uit, en zich op den volgenden aanval voorbereidend, liet zij haar vasten greep van de kleine Rag los, deze wong zich uit de kronkelingen naar 't kreupelhout, buiten adem en doodelijk ontsteld, maar niet gewond, behalve aan zijn linker oortje, dat erg gescheurd was door de tanden van de verschrikkelijke slang.

De moeder had nu alles wat ze wou. Zij dacht er niet aan om voor roem of uit wraak te vechten. Zij ging gauw het bosch in, en het kleintje volgde de glanzende baken van haar sneeuwvitten staart, totdat zij hem naar een veilig hoekje in het moeras gebracht had.

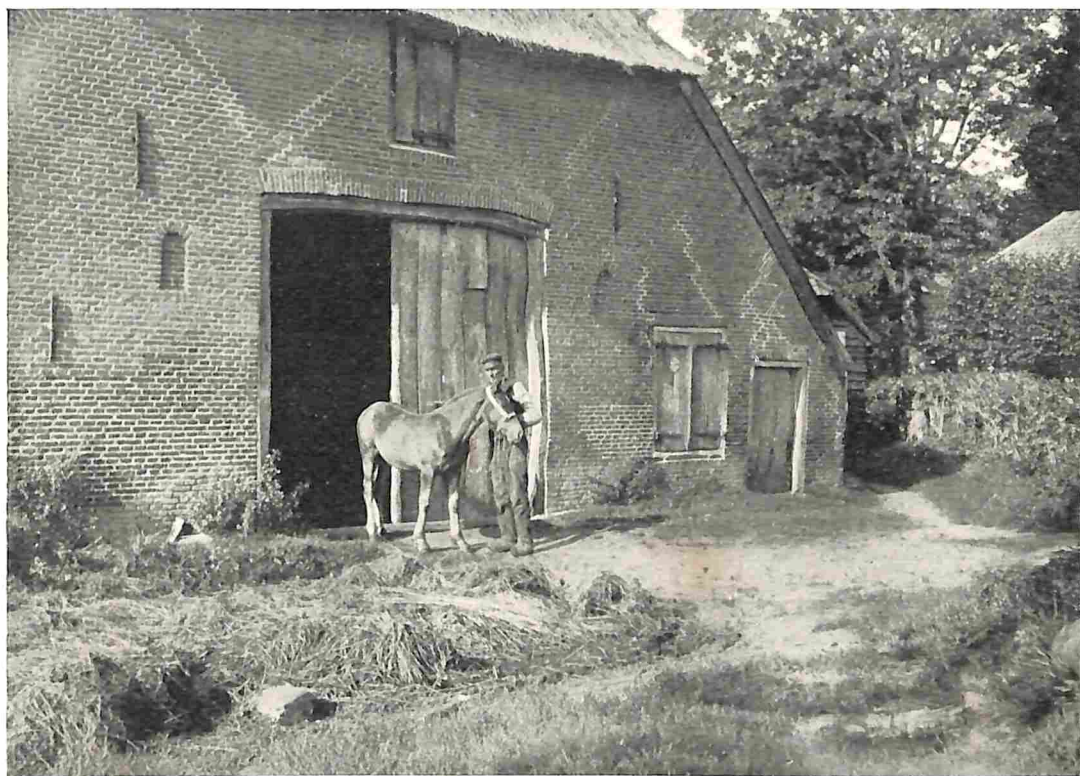

Foto A. Roland Holst.

TWEE VRIENDEN.

(Wordt vervolgd.)